

STORTINGET

Innst. 162 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Meld. St. 25 (2022–2023)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Mineralverksemd på norsk kontinentalsokkel – åpning av areal og strategi for forvaltning av ressursane

Til Stortinget

1. Sammendrag

I meldingen legger regjeringen fram en strategi for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel. Regjeringen vil omtale videreutviklingen av landbasert mineralvirksomhet i sin mineralstrategi.

Befolkningsvekst, velstandsøkning, mer bruk av fornybare energikilder og elektrifisering er forventet å øke etterspørselen etter metall i framtiden. Større grad av fornybar energiproduksjon og økt grad av elektrifisering krever ulike metalliske grunnstoff, blant annet kobber, litium, nikkel, mangan, kobolt, sink og sjeldne jordmetaller. Ifølge meldingen er det i dag sterk geografisk konsentrasjon av utvinning og prosessering av viktige mineraler globalt. Slik konsentrasjon er ifølge meldingen potensielt et hinder for pålitelig og sikker tilgang til nøkkelinnsatsfaktorer for alle land. Det er stor og økende oppmerksomhet om forsyningssikkerheten for slike innsatsfaktorer i Europa, i USA og i verden ellers.

I meldingen skriver Olje- og energidepartementet at det i lang tid har vært kunnskap om forekomster og interesse for å utvinne metalliske mineraler også fra havbunnen. Slike forekomster kan inneholde viktige metaller som verden vil trenge framover. Videre skriver departementet at utvinning av havbunnsmineraler har potensial til å bli en ny og viktig havnæring i Norge som

kan bidra til verdiskaping og sysselsetting og samtidig være med på å sikre forsyningen av viktige metaller i framtiden. Departementet skriver at Norge allerede har kunnskap om og erfaring fra høsting av naturressurser både i forvaltningen, innenfor akademia og i næringslivet.

Havbunnsmineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel skal ifølge meldingen skje innenfor rammer og krav som ivaretar hensynet til det ytre miljøet. En trinnvis tilnærming vil bli lagt til grunn for forvaltningen av områdene som blir åpnet.

Det foregår i dag både kartlegging og letevirksomhet etter mineraler på havbunnen i flere havområder i verden både innenfor og utenfor nasjonal jurisdiksjon. Kommersiell utvinning av havbunnsmineraler på dypt vann er ennå ikke igangsatt, men konsepter og teknologi for utvinning er under utvikling.

Lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) gir hjemmel for forvaltningen av mineralressursene på norsk kontinentalsokkel. Loven har bestemmelser om åpning av områder for mineralvirksomhet. Med mineralvirksomhet er det ment undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på havbunnen og grunnen under denne. Som hovedregel kan verken undersøkelsestillatelse eller utvinningstillatelse tildeles før det er vedtatt åpning av et område, og det er derfor bare staten som kan drive mineralvirksomhet før et område er åpnet.

Gjennom åpning av områder kan også kommersielle aktører bidra til å få avklart om det finnes norske havbunnsmineralressurser som er kommersielt attraktive å utvinne, og om utvinning kan foregå på en bærekraftig måte.

At staten åpner et område for mineralvirksomhet, betyr ifølge meldingen ikke at utvinningsvirksomhet settes i gang med det samme. Vedtak om åpning innebærer at konsesjonsmyndighetene kan sette i gang en prosess for tildeling av tillatelser. Samtidig vil staten fortsette kartleggingen av norske havbunnsmineraler, og sette i gang ytterligere kunnskapsinnhenting også knyttet til natur- og miljøforhold for å legge til rette for en effektiv og trinnvis utforskning fra næringen og for å styrke statens kunnskapsgrunnlag.

Ifølge havbunnsmineralloven kan det etter åpning av områder tildeles to typer tillatelser: undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse. I meldingen blir det redegjort for de to typene tillatelse og hvilke krav som stilles for dem. Videre redegjør meldingen for hvordan Oljedirektoratet arbeider med åpningsprosessen for mineralvirksomhet på et område, inkludert konsekvensutredning og ressursvurdering.

Et forslag til konsekvensutredningsprogram ble sendt på høring 12. januar 2021 med en høringsperiode på tre måneder. Departementet fikk til sammen 53 høringsinnspill, som det er redegjort for i meldingen. Etter behandling av disse ble programmet fastsatt av departementet 10. september 2021. En konsekvensutredning ble utarbeidet på basis av det fastsatte programmet. Grunnlagsrapporter og virkningsstudier er sammenfattet i dokumentet Konsekvensutredning – undersøkelse og utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel, som er vedlagt stortingsmeldingen.

Konsekvensutredningen ble sendt på høring i 2022. Et utkast til beslutning om å åpne et område for mineralvirksomhet skal etter loven sendes på høring sammen med konsekvensutredningen. Av høringsbrevet framgikk det at departementet tok sikte på å åpne hele eller deler av det området der Oljedirektoratet har mest data og kunnskap, og som direktoratet regner som letestrategisk mest interessant i en første fase. Hovedresultatene fra konsekvensutredningen og departementets vurdering av sentrale tema som er tatt opp i høring, framkommer av kapittel 4 i meldingen.

Det området som ble sendt på høring, grenser opp til kontinentalsoklene til Island og Danmark/Grønland/Færøyene. Departementet har derfor også hentet inn synspunkter fra disse landene.

Konsekvensutredningen peker på at kunnskapen om natur- og miljøforhold i åpningsområdet er avgrenset. Forskningsinstitusjoner har kartlagt natur- og miljøforhold i de norske dyphavsområdene, og datainnsamlingen har særlig fokusert på de aktive kildene. Like fullt presiseres det i meldingen at det er et stort behov for kunnskap om natur- og miljøforholdene i disse områdene.

For at private bedrifter skal kunne bidra til kartlegging av ressurspotensialet og miljøverdiene og til å øke kunnskapen om miljøvirkningene av en eventuell fram-

tidig havbunnsmineralvirksomhet, mener departementet at det er nødvendig å åpne områder for slik virksomhet. Ved å gjøre det mulig for kommersielle aktører å lete vil man gjennom arbeidsprogrammene som fastsettes og den tilhørende leteaktiviteten få mer datainnsamling og mer omfattende kunnskapsinnhenting. Parallelt med eventuell letevirksomhet av private aktører vil kunnskapsinnhenting i statlig regi fortsette og forsterkes.

Departementet skriver i meldingen at åpning av områder ikke automatisk vil føre til utvinning, men gir myndighetene anledning til å sette i gang en prosess for tildeling av tillatelser og dermed kommersiell leteaktivitet. Utvinning vil ifølge meldingen bare skje dersom myndighetene mottar søknader som tilfredsstillende de kravene som er satt og det gis tillatelse, og dersom kommersielt utnyttbare ressurser blir påvist og rettshaverne får godkjent en utvinningsplan. For at myndighetene skal godkjenne en utvinningsplan, må det godtgjøres at utvinningen kan skje på bærekraftig og forsvarlig vis, slik at hensynet til miljø, sikkerhet og eventuell annen virksomhet til havs i det aktuelle området er godt tatt hånd om, og slik at sameksistensen med andre virksomheter blir ivarettatt.

Aktivitet under tillatelser som tildeles etter åpning, vil i første omgang dreie seg om leting. Etter åpning kan myndighetene etter loven lyse ut områder og tildele utvinningstillatelser. Utvinningstillatelser gir enerett til undersøkelse og til å søke om godkjenning av plan for utvinning i området som er omfattet av tillatelsen. Det kan også tildeles undersøkelsestillatelse som ikke gir slik enerett. Denne typen tillatelse vil ifølge departementet ventelig være lite kommersielt interessant og dermed lite relevant i en tidlig fase etter åpningen, ettersom det ikke finnes noe marked for kjøp og salg av data.

Før en eventuell utvinning av ressursene, må utbyggeren gjennomføre en konsekvensutredningsprosess som del av arbeidet med en utvinningsplan som trenger godkjenning fra myndighetene. En slik prosjektspesifikk konsekvensutredning må ut på høring. Det samme skal programmet for utredningen som etter den offentlige høringen fastsettes av departementet. I meldingen skriver departementet at prosessen vil bidra til at relevante miljørelaterte forhold ved det foreslåtte utvinningsprosjektet blir utredet, og videre at slike prosesser gir stor kunnskapsinnhenting om lokale forhold.

Før utvinning kan skje, vil det være et nytt beslutningspunkt for myndighetene. Hver utvinningsplan som rettshaveren utarbeider, må godkjennes av myndighetene. Planen vil gjelde et definert foreslått prosjektområde og en bestemt utvinningsløsning. Utvinning vil også kreve en tillatelse fra miljømyndighetene etter forurensningsloven.

Etter åpningen vil det bli igangsatt en prosess for å utlyse og tildele tillatelser under havbunnsminerallo-

ven. Departementet skriver at i lys av kunnskapsmangelen på området er det særlig viktig å ha en føre-var-tilnærming til aktiviteten operasjonalisert gjennom en trinnvis utvikling.

Basert på det som har framkommet i faggrunnlaget og innkomne høringsuttalelser, vil departementet sette vilkår for åpningsområdet om at utvinning av aktive hydrotermale strukturer ikke vil være tillatt og slike strukturer skal beskyttes slik at de ikke blir skadde av virksomhet i tilgrensende områder.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, May Britt Lagesen, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og lederen Marianne Sivertsen Næss, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Aleksander Øren Heen, Kenneth Engvoll Løland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, og Kjell Ingolf Ropstad, viser til at verdens behov for mineraler vil øke i overgangen fra et fossilt til et fornybart energisystem. Norge har rike forekomster av mineraler på land og en stor kontinentalsokkel med forekomster av flere av mineralene som av EU er definert som strategisk viktige for å øke selvforsyningen av råmaterialer.

Komiteen understreker at Norge har tatt en ledende rolle internasjonalt for å fremme bærekraftig bruk av havområder. Utvinning av havbunnsmineraler er et omstridt tema i mange land på grunn av manglende kunnskap om miljøpåvirkningen av slik virksomhet. Hvordan Norge møter problemstillingen, og rammeverket som utformes for slik virksomhet på norsk kontinentalsokkel, vil være en viktig referanse også for andre land.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, gir tilslutning til å åpne norsk kontinentalsokkel for mineralvirksomhet under de forutsetninger som er skissert i Meld. St. 25 (2022–2023) og i flertallets merknader i denne innstillingen.

Flertallet vil understreke:

- At Norges tradisjon og omdømme for ansvarlig bærekraftig forvaltning av naturressurser og hav-

områder skal ivaretas i utformingen av krav og rammevilkår.

- At de første planene for utvinning av havbunnsmineraler skal forelegges Stortinget som proposisjon.
- At departementet fastsetter kravene til aktører på norsk sokkel og at disse kravene ligger til grunn for eventuell godkjenning av utvinningsplanene.
- At aktører som ønsker å drive havbunnsmineralvirksomhet skal ha klare, forutsigbare rammevilkår, herunder krav til miljø, hensyn til sårbare økosystem og sameksistens med andre havnæringer.
- At det skal være nasjonal styring og kontroll med all aktivitet på norsk kontinentalsokkel, og at sikkerhetspolitiske hensyn i nordområdene skal vektlegges i myndighetenes behandling av utvinningsøknader.
- At rammeverket for mineralvirksomhet på norsk sokkel skal bidra til høye miljøstandarder for slik virksomhet også internasjonalt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til fiskeri-, mineral- og miljøfaglige råd, som påpeker at vi ikke har tilstrekkelig kunnskap om havområdene regjeringen vil åpne opp for mineralvirksomhet, og at dette vil kunne føre til irreversible skader på sårbar natur.

Disse medlemmer mener at plikten til konsekvensutredning ikke er oppfylt, da den ikke i tilstrekkelig grad belyser hvilke følger en eventuell åpning for mineralvirksomhet på norsk sokkel kan få for miljøet og de mulige næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkningene. For over 99 pst. av området er det ingen kunnskap om miljøet. Konsekvensene av både leting og utvinning er uante, og man risikerer store miljøødeleggelser.

Disse medlemmer gir derfor ikke sin tilslutning til å åpne norsk kontinentalsokkel for mineralvirksomhet.

2.1 Norske ressurser kan bidra til å dekke et stort og voksende metallbehov globalt og i Vesten

2.1.1 FORSYNINGSSIKKERHET

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at det er bred enighet om at verden vil trenge økte forsyninger av metaller og mineraler framover. Ifølge IEA kommer fornybare energiteknologier til å bli det raskest voksende segmentet for etterspørsel av kritiske mineraler. Tilstrekkelig og pålitelig tilgang til slike mineraler er derfor viktig for å lykkes med den globale energiomstillingen.

Flertallet viser til at utvinning og prosessering for mange mineraler og metaller i dag er konsentrert til noen få land utenfor Vesten. Den vestlige verden, og spesielt Europa, er i dag i stor grad avhengig av import for å dekke sitt behov for metaller og mineraler. Denne produksjonsstrukturen kan gi utfordringer for forsyningssikkerheten for vestlige land. Forsyningssikkerheten for mineraler og metaller har derfor fått betydelig økt oppmerksomhet de siste årene både i USA, i Europa og i resten av verden. Flere initiativ er tatt av våre allierte og organisasjoner som IEA for å bedre håndtere denne utfordringen.

Flertallet påpeker at Norge har store forekomster av mineraler som vil være viktige i den globale energiomleggingen. Oljedirektoratets ressursvurdering viser at det kan være betydelige forventede tilstedeværende mineralressurser på norsk kontinentalsokkel. Ressurspotensialet gjør at Norge på sikt kan bidra til å dekke noe av det økte behovet for metaller og mineraler i verden. Dersom utvinning av havbunnsmineraler kommer i gang på norsk kontinentalsokkel, vil det bidra til en ønsket diversifisering av tilbudet av metaller og mineraler sammenlignet med dagens situasjon. Det vil styrke Vestens forsyningssikkerhet for metaller og mineraler.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til regjeringens argumentasjon om at åpning for leting etter, og utvinning av, havbunnsmineraler er en måte å redusere Kina, og andre land det er vanskelig å samarbeide med, sin dominans innen mineraler og metaller. Disse medlemmer påpeker at International Energy Agency (IEA) sine tall i rapporten «The Role of Critical World Energy Outlook Special Report Minerals in Clean Energy Transitions» som viser at Kina er den mest dominerende aktøren innen både utvinning og prosessering av kritiske mineraler, og at dette ikke bare gjelder på land. Disse medlemmer understreker at det er Kina som per i dag er tydeligst posisjonert til å etablere seg som en aktør innen gruvedrift på havbunnen. For eksempel har Kina, ifølge en artikkel i Washington Post 19. oktober 2023, allerede 5 av de 30 letelisensene som International Seabed Authority (ISA) har utstedt til nå. Dette er den høyeste andelen av noe land. Videre er det tydelig at Kina aktivt arbeider med å sikre seg en posisjon ved eventuell åpning for utvinning av havbunnsmineraler i internasjonalt farvann. Washington Post skriver blant annet:

«China already holds five of the 30 exploration licenses that the International Seabed Authority (ISA) has granted to date — the most of any country — in preparation for the start of deep-sea mining as soon as 2025. When that happens, China will have exclusive rights to excavate 92,000 square miles of international

seabed — about the size of the United Kingdom — or 17 percent of the total area currently licensed by the ISA.»

og

«When deep-sea mining begins, China — which already controls 95 percent of the world's supply of rare-earth metals and produces three-quarters of all lithium-ion batteries — will extend its chokehold over emerging industries like clean energy. Mining will also give Beijing a potent new tool in its escalating rivalry with the United States. As a sign of how these resources could be weaponized, China in August started restricting exports of two metals that are key to U.S. defense systems.»

Disse medlemmer viser til at Norge og EU ser tilgangen på sjeldne jordarter og metaller som kritisk for grønn omstilling og teknologiutvikling i Europa. Kinas dominans i denne sektoren er en alvorlig utfordring for demokratier, fordi landet ved flere anledninger har utnyttet tilgangen til kritiske ressurser strategisk for å skaffe seg forsprang i konkurransen med USA og Europa.

Samtidig påpeker disse medlemmer at Kina har vist vilje til å bruke sjeldne jordarter og metall som pressmiddel i internasjonal politikk. Et eksempel på dette er Kinas eksportrestriksjoner på sjeldne mineraler og metaller som internasjonale selskaper benytter til produksjon av databrikker, solpanel og elektronikk, som svar på USAs eksportrestriksjoner for avansert teknologi.

Disse medlemmer mener situasjonen rundt import er bekymringsfull. Mange av metallene og mineralene som brukes til å bygge vindturbiner, elektriske biler og andre produkter som bidrar til overgangen til en økonomi med lave klimagassutslipp, domineres av Kina. For enkelte av mineralene og metallene er Europa avhengig av 100 pst. import. Mange av disse viktige råmaterialene utvinnes og prosesseres i Kina, som har bestemt seg for at de vil produsere og eksportere ferdige produkter, og ikke selge råvarer. I tillegg har Kina kjøpt opp mineralrettigheter over hele verden, men spesielt i Afrika, og således blokkert tilgangen for andre land.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA) tildeler lisenser for gruvedrift på havbunnen på internasjonalt nivå. Til nå ha ISA inngått 15-årige kontrakter med 22 entreprenører om å utforske utvinningssoner spredt over hele verden, og de har delt ut 31 undersøkelsestillatelser til sine aktører som vil lete etter havbunnsmineraler. Mens stadig flere av verdens land, store internasjonale konsern, forskere og miljøorganisasjoner tar til orde for et moratorium, uttalte ISAs generalsekretær i etterkant av ISAs forrige møte i november 2023 at ISA for tiden jobber med å ut-

forme et juridisk rammeverk for utvinning etter havbunnsmineraler som de tar sikte på at skal være klart innen 2025. Disse medlemmer viser til at det er stor usikkerhet om dette regelverket vil ferdigstilles, da det krever konsensus blant alle ISAs medlemsland for å godkjenne regelverket. Disse medlemmer viser til at enkelte land holder fast på sine planer om utvinning av havbunnsmineraler tross den store internasjonale motstanden. Norge er et av disse, sammen med Kina og Cook Island. Kina har drevet omfattende diplomatisk virksomhet i ISA de siste tiårene, og har med det i stor grad definert både spillereglene og satt dagsorden i ISA. Disse medlemmer ber merker seg at Kina ved forhandlingsmøte i ISA i juli blokkerte diskusjoner om beskyttelse av det marine miljø i forbindelse med havbunnsmineralaktivitet. Disse medlemmer påpeker at Kina i dag eier utvinningsrettigheter til nærmere 240 000 kvadratkilometer havbunn i internasjonalt farvann. Dette tilsvarer et område like stort som hele Storbritannia. Disse medlemmer understreker at Kina allerede dominerer forsyningskjedene for mineraler og at forspranget de er i ferd med å få for gruvedrift på havbunnen, utgjør en ytterligere sikkerhetstrussel for de europeiske landene. Disse medlemmer understreker at disse mineralene ikke bare er viktige innsatsfaktorer i produkter som er viktige for den grønne omstillingen, men at de også er helt avgjørende i produksjonen av våpen. Disse medlemmer understreker at Kinas fortrinn innen leting etter og utvinning av mineraler, også til havs, utgjør en potensiell sikkerhetspolitisk fordel for landet.

Disse medlemmer påpeker at det er stor og voksende internasjonal motstand mot gruvedrift på havbunnen, og at et internasjonalt moratorium på gruvedrift på havbunnen blir støttet av et økende antall land over hele verden. Disse medlemmer påpeker at en åpning av områder på norsk sokkel vil sende et signal inn i de internasjonale forhandlingene om at Norge ser på utvinning av havbunnsmineraler som en grønn og bærekraftig næring. Disse medlemmer påpeker at dette kan videre være med på å øke interessen, og videre bidra for at det åpnes for utvinning internasjonalt, noe som vil gi Kina tilgang til områder på havbunnsmineraler i internasjonalt farvann. Videre viser disse medlemmer til at om Norge fremmer et moratorium på havbunnsmineraler i internasjonalt farvann, vil dette kunne bidra til å sikre at et slikt moratorium holder kinesiske interesser unna internasjonalt farvann.

Disse medlemmer påpeker viktigheten av å redusere avhengigheten overfor Kina på viktige ressurser selv om det kan bety høyere kostnader og beslutninger om å starte gruvedrift eller utvinning i Norge eller andre europeiske land. Disse medlemmer påpeker at gruvedrift på havbunnen er helt i startfasen teknologisk, og at det ikke forventes at en eventuell næring kan levere

mineraler fra norske områder før om tidligst 15–20 år, hvis det i det hele tatt er mulig. Disse medlemmer påpeker at behovet for mineraler til det grønne skiftet forventes å øke mest det kommende tiåret, for så å begynne å flate ut. Disse medlemmer understreker at mineraler og metaller som trengs i den grønne omstillingen, i stor grad også må hentes gjennom sirkulærøkonomiske løsninger hvor redusert forbruk, nye teknologier og gjenbruk er sentrale elementer. Disse medlemmer er av den oppfatning at det er overhengende stor fare for at regjeringens åpning for gruvedrift på havbunnen vil bidra til at Kina befester sin dominerende rolle i grønne verdikjeder. Slik kan regjeringens politikk bidra til å skape større avhengighet av Kina innen grønn teknologi, i en tid hvor den sikkerhetspolitiske situasjonen utvilsomt påkaller en reduksjon i denne avhengigheten. Disse medlemmer mener at regjeringens åpning for leting etter og utvinning av havbunnsmineraler i Norge må stanses, også i lys av det sikkerhetspolitiske bildet.

Disse medlemmer viser til at analysen av behov for og markedsutvikling for aktuelle mineraler er mangelfull og at det ikke er mulig å avklare hvilke, om noen, rolle havbunnsmineraler vil ha i det grønne skiftet.

Disse medlemmer viser til at det Europeiske Vitenskapsakademiet nylig kom med en rapport som viser til at argumentasjonen rundt å kalle havbunnsmineraler nødvendig for det grønne skiftet er misvisende og peker på stor usikkerhet både knyttet til forventet vekst i etterspørsel, så vel som eksisterende tilbud og sirkulære løsninger.

Disse medlemmer viser videre til at tidslinjen for utvinning av havbunnsmineraler vist til av Ernst & Young som del av underlaget til konsekvensutredningen (Konsekvensutredningsutvalgets vedlegg 2) tillater industriell utvinning på et tidspunkt nærmere 2040, hvor hoveddelen av etterspørsel, og tilhørende potensielle flaskehals, vil inntreffe mellom 2025–2035, som vist til av SINTEF i rapporten «The Future is Circular».

Disse medlemmer viser til at det er stor teknologisk utvikling som både kan være med på å redusere behov for mineraler, men også endre hvilke mineraler det er behov for. Videre viser disse medlemmer spesielt til batteribransjen, der bekymringer knyttet til tilgangen på nikkell og kobolt, som er viktige komponenter i konvensjonelle litium-ion-batterier, har ført til utviklingen av de såkalte LFP batterier (litium-jernfosfat-batterier). Disse alternativene har raskt blitt populære i bilindustrien og har i dag en markedsandel på 30 pst., noe som alene har bidratt til en reduksjon på 16 prosent i den globale koboltetterspørselen. Slik teknologisk utvikling er ikke medberegnet i regjeringens fremleggelse av mineralbehov.

Disse medlemmer viser til regjeringens argumentasjon om at en norsk åpning for leting og utvin-

ning vil være i tråd med europeisk etterspørsel etter kritiske mineraler. Disse medlemmer påpeker at EU nylig ferdigstilte forordningen om kritiske råmaterialer. Der fastslår EU at gruveprosjekter på havbunnen ikke vil gis strategisk status fram til det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effekter på det marine miljøet, artsmangfoldet og annen menneskelig aktivitet, risikoene ved industrien er forstått, og det foreligger en teknologisk og operasjonell praksis som sikrer at miljøet ikke utsettes for alvorlig skade.

Disse medlemmer viser videre til konsekvensutredningens grunnlagsrapporter om industriens framtidssutsikter, hvor det understrekes at det er avgjørende at industrien regnes inn i EUs grønne taksonomi dersom industrien skal sikre nødvendig finansiering til teknologiutvikling og utvikles til en lønnsom næring for Norge. Disse medlemmer påpeker at denne forordningen vil gjøre det vanskelig å sikre finansiering til utvikling av teknologi, samt å selge norske havbunnsmineraler til EU-land.

Disse medlemmer påpeker også at EU-parlamentet gjentatte ganger har understreket sitt ønske om et internasjonalt moratorium mot gruvedrift på havbunnen, i tråd med føre-var-prinsippet.

Disse medlemmer påpeker at gruvedrift på havbunnen er helt i startfasen teknologisk, og at det forventes at eventuelle prosjekter uansett ikke kan levere mineraler fra norske områder før om tidligst 15–20 år. Disse medlemmer påpeker at behovet for mineraler til det grønne skiftet forventes å øke mest det kommende tiåret og at myndighetens innsats for å sikre ansvarlige kilder til råmaterialer bør settes inn der det kan gi raskere effekt.

Mineraler og metaller som trengs i den grønne omstillingen må hentes gjennom ansvarlig gruvedrift på land, økt bruk av sirkulærøkonomiske løsninger og ny teknologi som endrer eller reduserer behov for råvarer og mineraler. Disse medlemmer mener derfor at statlige subsidier og støtte til gruvedrift til havs ikke bør prioriteres. Statlige midler bør heller brukes til ansvarlig innovasjon og teknologiutvikling på sirkulære og bærekraftige løsninger for gruvedrift på land.

2.1.2 NASJONAL SIKKERHET

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at den norske stat, gjennom havbunnsmineralloven, har kontroll på hvilke selskaper som blir rettighetshaver i utvinningstillatelser under havbunnsmineralloven. Dette gjelder både ved tildeling av tillatelser og ved ev. overdragelser av andeler i slike tillatelser. Det fremgår av lovens § 4-1 tredje ledd at det kan legges vekt på objektive og saklige kriterier. I

lovforarbeidene er hensynet til nasjonal sikkerhet eksplisitt nevnt som et slikt kriterium.

Flertallet vil understreke viktigheten av at det gjøres vurderinger av nasjonal sikkerhet ved tildeling av utvinningstillatelser og ev. påfølgende overdragelser av andeler i eksisterende utvinningstillatelser, og at slike hensyn ivaretas ved beslutninger. Flertallet viser til at det i Meld. St. 25 (2022–2023) presiseres at hensynet til nasjonal sikkerhet skal ivaretas ved tildelinger av tillatelser under havbunnsmineralloven, og legger til grunn at det ved utlysninger av areal klart og tydelig fremgår at det er en forutsetning for tildeling av utvinningstillatelser at hensynet til nasjonal sikkerhet er ivarettatt. Flertallet mener dette er sentralt for å forhindre at uønskede aktører får innsikt i, kontroll over og innvirkning på verdier som har betydning for nasjonal sikkerhet.

Flertallet er opptatt av at aktørbildet til enhver tid er tilpasset det trussel- og risikobildet som eksisterer basert blant annet på den sikkerhetspolitiske situasjonen regionalt og globalt. Flertallet viser til at det etter havbunnsmineralsloven er anledning til å avslå tildeling av utvinningstillatelser til selskaper ut fra nasjonale sikkerhetshensyn.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ved utlysning av areal tydeliggjøre at hensynet til nasjonal sikkerhet vil være et kriterium ved tildeling av utvinningstillatelser.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at Oljedirektoratets anslag viser at hele sokkelen samlet inneholder rundt 3 millioner tonn sjeldne jordartsmetaller. Disse medlemmer har merket seg at Fensfeltet i Telemark alene inneholder mellom 30 og 50 millioner tonn sjeldne jordartsmetaller.

Disse medlemmer viser til Innst. 74 S (2023–2024) om Fensfeltet og at Stortinget enstemmig den 30. november 2023 vedtok følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for økt gjenbruk og gjenvinning av kritiske mineraler, herunder sjeldne jordartsmetaller, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmer mener det er kritikkverdig at regjeringen, med støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet, nå åpner for utvinning av havbunnsmineraler, uten at vi har planen som viser hvordan Norge på andre måter kan dekke mineralbehovet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser videre til forslag fremmet i Innst. 74 S

(2023–2024) om å be regjeringen utarbeide et mineralhierarki etter modell av avfallshierarkiet, som legger til grunn at gjenbruk og resirkulering av mineraler alltid er å foretrekke framfor ny mineralutvinning. Disse medlemmer mener et slikt hierarki burde vært etablert før en vurderte nye former for mineralvirksomhet med potensielt store miljøkonsekvenser.

2.1.3 MINERALER PÅ LAND OG SIRKULÆRØKONOMI

Komiteens medlemmer fra Høyre vil understreke at selv om havbunnsmineraler er en spennende mulighet for Norge, ligger nøkkelen til økt forsyningssikkerhet av strategisk viktige mineraler på kort sikt i mer sirkulærøkonomi og mer bærekraftig utvinning av mineraler på land i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at Norge allerede er en stor eksportør av strategisk viktige mineraler og har en betydelig prosessindustri hvor mineraler inngår som råstoff. Norge har samtidig store, kjente forekomster av malm, titan, nikkel, kobber, kvarts, og andre mineraler og sjeldne jordarter som trolig kan utvinnes lønnsomt innenfor strenge regler for miljømessig bærekraft og tilnærmet karbonnøytralitet. På tross av rike forekomster av strategisk viktige mineraler fra Agder i sør til Finnmark i nord, har et komplisert regelverk med utgangspunkt i tre ulike lover satt unødvendige regulatoriske begrensninger og forårsaket uforholdsmessig lang saksbehandlingstid i utviklingen av nye, lønnsomme prosjekter. Når Nordic Mining starter utvinning av titan i Førde, er dette det første nye gruveprosjekt i Norge på 25 år siden Brønnøy kalk.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til at både regjeringen Støre og Høyre tidlig i 2023 la frem egne strategier med formål om mer sirkulærøkonomi og mer bærekraftig verdiskaping fra mineralindustri på land. Begge strategiene søker blant annet å rydde opp i de unødige regulatoriske hindrene for å kunne realisere mer mineralindustri på land. Det vises også til at regjeringen Solberg fikk utarbeidet en NOU som grunnlag for ny minerallov i Norge. Et forslag til ny minerallov har ennå ikke blitt fremmet for Stortinget.

Dette flertallet viser til at Norge har en betydelig virksomhet knyttet til sirkulærøkonomi for mineraler allerede, men at langt mer kan gjøres. På kort sikt er endrede regler for resirkulering av EE-avfall og høyere krav til andelen av ombruk av strategisk viktige mineraler i eksempelvis batterier noen av de viktigste tiltakene for økt selvforsyning blant likesinnede land i Europa og Nord-Amerika. Det mest virkningsfulle politiske enkelt-

tiltaket for Norge, for både mer sirkulærøkonomi og mer mineralutvinning på land, er å tilslutte seg den omfattende EU-forordningen Critical Raw Materials Act (CRMA). Det er i EU allerede politisk enighet om lovepakken og den er ventet å bli vedtatt innen kort tid. CRMA setter langt mer ambisiøse krav til sirkulærøkonomi for mineraler enn hva som er gjeldende bestemmelser i Norge i dag.

2.1.4 OLJEDIREKTORATETS RESSURSESTIMAT FOR ULIKE METALLER

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne merker seg at statens sentrale institusjon for kunnskap om mineralressurser, Norges geologiske undersøkelse, ikke har vært direkte involvert i ressursvurderingene som ligger til grunn for stortingsmeldingen, og at etaten i sitt høringsinnspill kritiserer ressursvurderingene fra Oljedirektoratet for å være villedende. Disse medlemmer merker seg også at Bergfald Miljørådgivere i sin rapport «Kommentarer til konsekvensutredning for dyphavsmineraler» beskriver innholdet av mangan i manganskorpene som overraskende lavt, at det er lavere enn i andre havområder, og lavere enn alle kjente gruver på land. Disse medlemmer merker seg også at fosforinnholdet i manganskorpene beskrives til å være rundt 10 ganger for høyt til å brukes selv av vanlige smelteverk, og at malm fra havbunnen også kan gi andre problemer, som et behov for å etablere ny deponikapasitet for radioaktivt avfall. Disse medlemmer viser til at etablering av slik deponikapasitet er svært tidkrevende, og at staten har et fagmiljø på dette i form av etaten Norsk nukleær dekommissjonering, men at heller ikke denne etaten har vært direkte involvert i forarbeidene til stortingsmeldingen.

Disse medlemmer merker seg at Norges geologiske undersøkelse har påpekt at deponeringsbehovet for havbunnsmineraler vil være det samme som for gruver på land. Det er kjent at sulfidholdig gruveavgang vanligvis gir mindre miljøbelastning ved deponering i sjø sammenlignet med deponering på land. Disse medlemmer viser til at bruk av sjø-/fjorddeponi dermed kan bli like aktuelt for mineralprosjekter på havbunnen som det er for prosjekter på land.

2.2 Langsiktig og bærekraftig ressursforvaltning

2.2.1 STORTINGET OG UTVINNINGSPLANER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at en forutsetning for utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel er at rettighetshaver utarbeider en utvinnings-

plan, med en tilhørende gjennomføring av en konsekvensutredningsprosess, som trenger godkjenning fra Olje- og energidepartementet, jf. havbunnsmineralloven § 4-4.

Flertallet vil understreke at det i dag er betydelig mangel på kunnskap knyttet til miljøforhold i dyphavsområder og konsekvenser av en ev. havbunnsmineralutvinning. Utvinningsteknologien er under utvikling. Hva som vil være en bærekraftig og forsvarlig utvinning, vil operasjonaliseres ved den fremtidige behandlingen av de første utvinningsplanene. Dette kan være mange år frem i tid.

Flertallet mener at denne usikkerheten medfører at regjeringen bør forelegge de første utvinningsplanene («plan for utvinning av mineralforekomster») for Stortinget for tilslutning som proposisjon. Det vises til at det er gjeldende praksis at regjeringen legger frem enkelte PUDer i petroleumssektoren for Stortinget, jf. fullmakt XV i Innst. 9 S (2022–2023). Dette vil bidra til å sikre at foreslått utvinning er bærekraftig og forsvarlig og skape størst mulig legitimitet for godkjenning av utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel. Flertallet mener dette er i tråd med ønsket om en trinnvis og forutsigbar åpningsprosess som ivaretar føre-var-prinsippet der ytterligere kunnskap innhentes som følge av prosessen.

Flertallet mener regjeringen i etterkant av Stortingets behandling av de første proposisjonene bør komme tilbake til Stortinget med forslag til kriterier til hvilke fremtidige planer for utvinning som skal behandles på Stortinget, i tråd med god forvaltningspraksis.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem de første planene for utvinning av havbunnsmineraler for Stortinget som proposisjon før departementet godkjenner utvinningsplanen etter havbunnsmineralloven § 4-4.»

Flertallet mener en forutsetning for å åpne området for aktivitet er at den videre prosessen bidrar til at både myndighetene og aktørene har tilstrekkelig kunnskap til at departementet kan behandle og eventuelt godkjenne de første utvinningsplanene på et forsvarlig grunnlag.

Flertallet viser til at det blant annet er behov for mer kunnskap om de arter, naturtyper, økosystemer og bunnstrømmer som finnes i dyphavsområdene innenfor åpningsområdet, herunder om kartlagte lokale naturforhold er særlig unike, verdifulle og sårbare. Flertallet viser til at det er usikkert hva konsekvensene vil være av fysiske påvirkninger på habitat og fauna, spesielt ved fysisk fjerning av manganskorper over potensielt store områder og generell partikkelavsetning på havbunnen både i forbindelse med utvinning, men også i

ettertid. Flertallet vil samtidig understreke at økt kunnskap om sameksistens med andre havnæringer, og da særlig fiskerinæringen, er viktig.

Flertallet forventer at disse hensynene vil bli ivarettet i den trinnvise prosessen, både i utforming av arbeidsprogram for utvinningstillatelser, i den videre detaljeringen av regelverk under havbunnsmineralloven § 4-4, herunder krav til prosjektspesifikk konsekvensutredning som del av plan for utvinning, og i den statlige kartleggingen.

Flertallet mener at myndighetene frem mot godkjenning av første utvinningsplan skal bidra til et oppdatert og sammenstilt kunnskapsgrunnlag om hvilke virkninger utvinning kan få for miljøet, og andre relevante virkninger. Dette skal supplere den generelle konsekvensutredningen forut for Meld. St. 25 (2022–2023). Flertallet mener dette vil bidra til at utvinning kan skje bærekraftig og forsvarlig, og vil være en god hjelp for rettighetshaverne som skal utarbeide en prosjektspesifikk konsekvensutredning som en del av planen for utvinning av mineralforekomster.

Flertallet mener videre at regjeringen i proposisjonene til Stortinget om de første utvinningsplanene må vise til følgende:

- Økt kunnskap om mulige konsekvenser på miljø, naturmangfold og annen næringsvirksomhet som fiskeri, med ulike teknologier for utvinning.
- Klare, etterprøvbare krav til en plan for utvinning, jf. havbunnsmineralloven § 4-4, og godtgjøre at utvinningsplanene oppfyller disse.
- Nødvendige presiseringer av miljølovgivningen som gjelder for virksomheten så langt det er nødvendig.

Flertallet er opptatt av å bidra til klare, forutsigbare og kunnskapsbaserte rammer for havbunnsmineralvirksomheten, som er stabile over tid. Havbunnsmineralloven utgjør grunnpilaren i dette. Flertallet merker seg at departementet anslår at en undersøkelsestillatelse ikke vil være kommersielt attraktiv uten utsikter til fremtidig godkjent utvinning. Det er derfor etter flertallets mening viktig at departementet setter opp klare krav for godkjenning av utvinningsplaner (jf. § 4-4 i havbunnsmineralloven). Dette for å skape forutsigbarhet for aktører som vil søke om undersøkelses- og utvinningstillatelser, med sikte på faktisk utvinning av mineraler. Flertallet viser til at stabile, forutsigbare rammevilkår er en forutsetning for utvikling av privat næringsliv. Dette vil særlig være viktig i en ny næring.

Flertallet vil videre understreke viktigheten av at regjeringen så tidlig i prosessen som mulig klargjør hvilke spesifikke krav til kunnskap om forekomsten som skal utvinnes, miljøpåvirkning ved utvinning, transport og prosessering og andre relevante krav som vil bli stilt,

slik at aktørene har tilstrekkelig informasjon om hvilke krav og forventninger som stilles. Flertallet mener god tilgang til slik informasjon vil bidra til større forutsigbarhet for aktørene.

Flertallet viser til at havbunnsmineralloven oppstiller krav til kunnskapsinnhenting ved at rettighetshavere må gjennomføre en prosjektspesifikk konsekvensutredning som del av søknad om godkjenning av plan for utvinning, og hvor både utredningsprogrammet og konsekvensutredningen skal sendes på offentlig høring. Flertallet vil understreke viktigheten av at det i tillegg, som del av arbeidsprogrammet, vil bli stilt krav om innhenting av kunnskap også om miljøforhold i området som del av letefasen. Flertallet er opptatt av at selskapene skal bidra med kunnskapsinnhenting også om miljø. Flertallet viser videre til at myndighetene skal ha prøver og kopi av alle data som blir samlet inn. På den måten vil man hele tiden samle ny kunnskap om de områdene som er åpnet for mineralutvinning. Denne kunnskapen vil bli benyttet til vurderinger av hvilke vilkår som skal gjelde for utvinning av mineraler i dette området. Flertallet viser til at denne kunnskapen også vil kunne være relevant ved utarbeidelsen av de prosjektspesifikke konsekvensutredninger som fremlegges som del av en utvinningsplan, og i det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget som skal utarbeides av myndighetene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til meldingens beskrivelse om at kunnskapen om virkninger av utvinning av havbunnsmineraler på marine miljø er mangelfull. Disse medlemmer mener regjeringen må arbeide internasjonalt gjennom Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA) for å etablere generelle retningslinjer for utvinning av havbunnsmineraler i Forsamlingen for beskyttelse av marine miljø. Disse medlemmer er opptatte av at ingen utvinning av havbunnsmineraler skjer før det er tilstrekkelig kunnskap til å vurdere virkningene av utvinning av havbunnsmineraler og det er sikret at mineralutvinning til havs kan skje uten skade på naturen, inkludert tap av biodiversitet og økosystemfunksjoner som for eksempel karbonlagring. Videre mener disse medlemmer at regjeringen må arbeide for å sikre at regelverk for utvinning av havbunnsmineraler ikke vedtas i Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA) før det er tilstrekkelig kunnskap om virkningen på det marine miljøet, og det er sikret at mineralutvinning til havs kan skje uten skade på naturen, inkludert tap av biodiversitet og økosystemfunksjoner som for eksempel karbonlagring.

2.2.2 KUNNSKAPSINNHEITING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, er opptatt av at hensynet til miljø blir ivaretatt i alle fasene av mineralvirksomheten. Flertallet viser til at leting etter havbunnsmineraler generelt i åpningsprosessen er funnet å gi små miljømessige virkninger. Flertallet viser til at metodene som er forespeilet under leteaktiviteten har store likhetstrekk med generell oseanografisk og naturfaglig vitenskapelig forskning, og har små miljøeffekter. Flertallet forventer at myndighetene skjerper kravene til ivaretagelse av miljø og overvåking av miljøpåvirkning, både under og etter datainnhenting, dersom rettighetshaver benytter seg av mer invasive operasjonsmetoder under letefasen enn det som er vurdert i konsekvensutredningen, eller dersom operasjonsmetodene får mer alvorlige miljømessige virkninger enn det som er antatt.

Flertallet vil understreke at utvinning kun vil bli godkjent dersom utvinning kan skje bærekraftig og forsvarlig. Utvinning vil ikke bli tillatt knyttet til aktive hydrotermale strukturer.

Flertallet viser til at det er betydelige kunnskaps hull som må fylles før en ev. utvinningsplan godkjennes. Flertallet mener disse best kan tettes ved å videreføre kartlegging i statlig regi og gjennom arbeidsprogrammene og konsekvensutredningene aktørene må gjennomføre. Flertallet viser til at departementet vil fastsette arbeidsprogrammene for utvinningstillatelsene etter innspill fra Oljedirektoratet.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Oljedirektoratet innhenter innspill fra øvrige berørte statlige etater, herunder Miljødirektoratet og Havforskningsinstituttet, i forbindelse med utarbeidelse av sitt forslag til arbeidsprogram til departementet.»

Flertallet viser til at miljøhensyn er integrert i havbunnsminerallovens regulering. Det fremgår av formålsbestemmelsen i § 1-1 at loven skal legge til rette for undersøkelse og utvinning i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at bl.a. hensynet til miljø også blir ivaretatt.

Flertallet vil understreke at det, som for all annen næringsvirksomhet som kan medføre fare for forurensning, vil være nødvendig å innhente tillatelse i henhold til forurensningsloven for utvinning av havbunnsmineraler. Slik tillatelse vil omfatte alle relevante sider ved aktiviteten, og det kan settes vilkår for den aktiviteten som tillatelsen gjelder. Det er Miljødirektoratet som gir utslippstillatelser, og som er forurensningsmyndighet for havbunnsmineralvirksomhet. Miljødi-

rektoratets rolle er avklart og i tråd med forurensningsloven, tilsvarende som det er for andre næringer, enten de foregår på kontinentalsokkelen eller til lands. For øvrig vil naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8-10 bli lagt til grunn som retningslinjer for saksbehandlingen ifm. behandling av plan for utvinning.

Flertallet støtter at det opprettes en målrettet og helhetlig satsing i regi av Norges forskningsråd når det gjelder forskning og innovasjon knyttet til kunnskapen om miljø- og naturverdier i dyphavet og forutsetningene for bærekraftig utvinning, inkludert bærekraftige teknologier og løsninger. Flertallet er opptatt av god dialog mellom næring, forskningsmiljø og myndigheter når det gjelder hvordan forskningsinnsatsen best kan målrettes.

Flertallet viser videre til viktigheten av videre kartlegging gjennom Mareano-programmet. Flertallet legger til grunn at regjeringen prioriterer tilstrekkelig midler til statlig kartlegging gjennom Mareano fremover. Flertallet støtter at Havforskningsinstituttet gis i oppdrag å øke kunnskapen om regionale og lokale havstrømmer i de ulike dypene i Norskehavet og Grønlandshavet. Flertallet er tilfreds med at det legges opp til at relevante miljødata rettighetshavere henter inn, blir delt med myndighetene.

Flertallet viser til at et forslag til arbeidsprogram skal følge med selskapers søknader om utvinningstillatelser. Flertallet viser til s. 36 i Meld. St. 25 (2022–2023), der det fremgår at «Arbeidsprogrammet som blir gitt, må ikke være så ambisiøst at det hindrer lønnsam utforskning». Flertallet presiserer at hensynet til «lønnsom utforskning» ikke skal redusere eller gå på bekostning av kravet til å dokumentere i en utvinningsplan at en foreslått utvinning kan skje bærekraftig og forsvarlig. Flertallet mener arbeidsprogrammet som blir gitt, må inneholde blant annet krav til miljøkartlegging som bidrar til at aktørene innhenter deler av den kunnskapen som er nødvendig for at de gjennom utvinningsplan og prosjektspesifikk konsekvensutredning kan vise at lønnsom utvinning er mulig å gjennomføre bærekraftig og forsvarlig. Flertallet viser til at selskapene også skal bidra med kunnskapsinnhenting om miljø. Flertallet mener det er nødvendig å ha en systematisk tilnærming til datainnhenting for å kunne fremskaffe sammenlignbare data fra ulike lokaliteter. Dette vil komme i tillegg til statlig kunnskapsinnhenting. Flertallet støtter at arbeidsprogrammet fastsettes etter en prosess mot aktuelle søkerselskaper.

2.2.3 NORSK REGELVERK I LYS AV FOLKERETTEN

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at Norge, som part i Havretts-

konvensjonen og OSPAR-konvensjonen, har forpliktelser til å verne og bevare det marine miljøet. I tillegg signaliserer de nylig signerte avtalene, BBNJ-traktaten (Treaty on the Protection of Biodiversity in Areas Beyond National Jurisdiction) og Naturavtalen, økte internasjonale krav og forventinger til statenes forvaltning av sine marine arealer. Åpning for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel kan være i strid med disse forpliktelsene.

Disse medlemmer påpeker at en åpning for mineralvirksomhet kan føre til at Norge ikke oppfyller sine forpliktelser under Espoo-konvensjonen vedrørende grenseoverskridende miljøvirkninger. Det er stor juridisk usikkerhet knyttet til om minimumskrav til varslingsavtale har blitt møtt, gitt de vesentlige kunnskapsmanglene identifisert i konsekvensutredningen.

Disse medlemmer viser til at den mangelfulle konsekvensutredningen og usikkerheten om miljøvirkningene er i strid med føre-var-prinsippet, en nøkkelkomponent i norsk og internasjonal miljølovgivning.

Disse medlemmer viser til at den norske åpningsprosessen har mottatt massiv kritikk, inkludert spørsmål om havbunnsminerallovens krav er tilstrekkelig oppfylt, gitt kunnskapsmanglene. En mangelfull utredningsprosess kan svekke Norges omdømme og gi inntrykk av at vi ikke er i takt med internasjonal utvikling på dette området.

Disse medlemmer viser til betydelig internasjonal kontrovers og økende motstand mot gruvedrift på havbunnen, spesielt på grunn av mulige miljøskader og manglende kunnskap om dyphavsøkosystemer. En rekke land støtter et moratorium for slik virksomhet. 23 stater, inkludert Storbritannia, Sverige, Frankrike, Tyskland, Finland, Canada og Brasil, ber om en pause, forbud eller et moratorium på mineralutvinning i internasjonalt farvann. Også EU-parlamentet har tatt til orde for et moratorium, og frarådet medlemslandene mineralutvinning på egen kontinentalsokkel.

Disse medlemmer merker seg at 31 land har tatt til orde for å skjerme polene mot gruvedrift på havbunnen, og uttrykker bekymring over hvordan en åpning vil kunne påvirke Norges omdømme i det internasjonale arbeidet for å ivareta det arktiske miljøet.

Disse medlemmer viser til at ekspertgruppen til det internasjonale høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi i sin rapport påpeker at mineralvirksomhet til havs kan være i konflikt med bærekraftsmålene. Disse medlemmer mener det må utredes om det i det hele tatt er mulig å utvinne mineraler på havbunnen uten å komme i konflikt med FNs bærekraftsmål nummer 14, før man vedtar en åpning av områder.

Disse medlemmer viser til den betydelige internasjonale oppmerksomheten som er rettet mot den norske åpningsprosessen, og merker seg spesielt at EU-kommisjonen har uttalt sterk bekymring over den nor-

ske prosessen og konsekvenser for natur, klima og fiskeri.

Disse medlemmer mener regjeringen, med denne meldingen, står i fare for å initiere et globalt industrielt kapplop om ressursene i Arktis, der vi risikerer at mange land melder seg på. Disse medlemmer mener regjeringen dermed setter til side en lang norsk politisk tradisjon for å gå varsomt frem og prioritere hensynet til natur og fiskeri i polarområdene inkludert området rundt Svalbard. Disse medlemmer viser til at Norge har vernet 65 pst. av Svalbards fastland og praktiserer strenge miljøkrav på øygruppa. Disse medlemmer viser videre til at Norge har signert Antarktistraktaten som i flere tiår har sikret Antarktis mot industrivirksomhet. I traktatens Miljøvernprotokoll fra 1991 er partene enige om et vidtgående vern av miljøet i Antarktis, som blant annet innebærer forbud mot leting og utvinning av mineralressurser.

Disse medlemmer vil peke på at selv om Norge de siste tiårene har åpnet store områder i Barentshavet for oljevirkosomhet, så vil åpningsområdet som nå foreslås bety at man flytter grensen for industriell virksomhet til havs mange breddegrader nordover. Forslaget innebærer også å åpne et stort område innenfor fiskevernsonen rundt Svalbard for industriell virksomhet. Disse medlemmer viser til at den nordlige grensen for petroleumsvirkosomhet i Barentshavet sørøst går ved 74.30 grader, mens det nå foreslås å åpne et område som strekker seg forbi den 77 breddegrad.

Disse medlemmer vil advare sterkt mot konsekvensene denne politikken kan få for miljø og fiskeri i Arktis. Disse medlemmer vil peke på at nordområdepolitikken er et av de områdene der Norge har størst innflytelse. Disse medlemmer mener Norge bør bruke denne innflytelsen til å jobbe for sterkere internasjonal beskyttelse av naturen og fiskeressursene i Arktis.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et sterkere vern av havområdene i Arktis.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en internasjonal avtale om at ingen land skal åpne nye havområder i Arktis for petroleumsvirkosomhet eller utvinning av havbunnsmineraler.»

Disse medlemmer vil peke på at det er en relativt bred internasjonal enighet om at naturverdiene i polare strøk trenger ekstra sterk beskyttelse. Denne enigheten skyldes at livet i disse områdene er spesielt sårbart og at det er sterk politisk vilje og stort folkelig engasjement i mange land for å beskytte disse økosystemene. I tillegg er forvaltningen av polarområdene i mange steder preget av grenseoverskridende samarbeid om fiskeressurser og tidvis uavklarte rettigheter

når det gjelder nasjonal suverenitet. Disse medlemmer mener det er avgjørende for miljøet i polområdene at Norge, som en viktig aktør både i Arktis og i Antarktis, bidrar til en utvikling som forebygger konflikter og styrker vernet av miljøverdiene i polområdene. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen, med sitt forslag om å åpne et svært stort område i Arktis for gruvedrift på havbunnen, gjør det stikk motsatte.

Disse medlemmer påpeker at klima- og miljøutfordringer i Arktis står høyt på den internasjonale dagsordenen og at Norge ønsker å ta en ledende rolle i forvaltningen av Arktis, blant annet i Arktisk Råd. Disse medlemmer har merket seg at mange av de landene Norge ellers vil finne det naturlig å alliere seg med i miljøpolitiske og utenrikspolitiske spørsmål, stilte seg bak kravet om verne Arktis mot gruvedrift på havbunnen da spørsmålet ble reist på det internasjonale toppmøtet One Planet Polar Summit i Paris i november 2023. Disse medlemmer er bekymret over at regjeringen ikke lytter til de miljøfaglige institusjonene med ekspertise på det arktiske miljøet, og hvilke konsekvenser dette vil ha for Norges omdømme som miljønasjon, havnasjon og forvalter av det arktiske miljøet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har merket seg høringsinnspillet fra Advokatfirmaet Wikborg Rein, som i et offentlig tilgjengelig notat har påpekt at deler av havområdet som nå vurderes åpnet for mineralutvinning ligger under fiskevernsonen ved Svalbard. De hevder at en åpning derfor gir risiko for økt friksjon og oppmerksomhet om Norges tolkning av Svalbardtraktaten. Disse medlemmer viser til at statsråden i svar på spørsmål fra komiteen skrev:

«Åpningsprosessen inkluderer ikke områder innenfor territorialfarvannet rundt Svalbard. Ingen av bestemmelsene om likebehandling i Svalbardtraktaten gjelder i havområdene utenfor territorialfarvannet (12 nautiske mil). 1920-traktaten har derfor ingen relevans for åpningsprosessen.»

Disse medlemmer tar statsrådets svar til etterretning vil samtidig minne om at blant annet Storbritannia, Island, Russland og EU er uenige i Norges syn. Disse medlemmer mener det er viktig at Norges interesser sikres på en måte som bidrar til stabilitet og forutsigbarhet i nordområdene.

2.3 Konsekvensutredningen

2.3.1 NATUR- OG MILJØFORHOLD

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti uttrykker bekymring over de meget store kunnskapshullene som er dokumentert i grunnlagsrapportene. Når det i all ve-

sentlighet er ukjent både hva som lever i dyphavet og hvordan forskjellige arter og økosystemer er sammenkoblet, er det ikke mulig å belyse påvirkning som følge av mineralvirksomhet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at konsekvensutredningen ikke oppfyller kravene i havbunnsmineralloven § 2-2 etter Miljødirektoratets vurdering. Den foreliggende konsekvensutredningen oppfyller ikke sitt formål når det gjelder å belyse miljømessige, økonomiske og sosiale virkninger. Utredningen mangler detaljerte vurderinger av miljømessige konsekvenser og tar ikke tilstrekkelig hensyn til de lokale miljøforholdene over det store området som foreslås åpnet.

Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratets faglige vurderinger og anbefalinger, som påpeker mangler ved kunnskapsgrunnlaget, synes å ha blitt oversett i prosessen. Miljødirektoratets rolle som forvaltningens øverste fagorgan for miljømessige vurderinger, tilsier at deres innspill burde hatt vesentlig vekt i beslutningsprosessen. Disse medlemmer er sterkt kritisk til at direktoratets tydelige vurderinger og klare anbefalinger har blitt satt til side i en sak med så store potensielle miljøkonsekvenser.

Disse medlemmer forutsetter at den gjennomførte konsekvensutredningen oppfyller kravene etter SEA-protokollen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti er bekymret over at konsekvensutredningen konkluderer med at «virkninger vil i all hovedsak være knyttet til det konkrete geografiske området der utvinning foregår» på tross av at grunnlagsrapportene fastslår at den mangler kunnskap om bunnstrømmer og spredningspotensial for returvann og sedimentskyer. Disse medlemmer er særlig bekymret for at det mangler betydelig kunnskap om hvilken påvirkning denne typen miljøforurensing vil kunne ha på viktige norske fiskearter, som sild og makrell, og dermed for mattryggheten.

Disse medlemmer er bekymret over at det foreligger en betydelig kunnskapsmangel på hvordan true arter vil påvirkes av virksomheten, til tross for at flere truede og sterkt truede arter er dokumentert i åpningsområdet. Det gjelder flere havpattedyr, herunder blåhval, grønlandshval, nordkaper og klappmyss, i tillegg til sjøfugl som lomvi, havhest, krykkje og lunde.

Disse medlemmer viser til at kunnskapen om arter, naturtyper og økosystemer i dyphavsområdene innenfor åpningsområdet er svært begrenset. Samtidig viser den kunnskapen som foreligger, at det kan forventes en helt særegen natur ved de aktive sulfidforekom-

stene, og verdifull natur på sjøfjellene og fjellkjedene hvor det kan finnes manganskorper. Naturen ved inaktive sulfidforekomster har man tilnærmet ingen kunnskap om. Disse medlemmer viser videre til Miljødirektoratets uttalelser om at mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen vil ha betydelige og irreversible konsekvenser for det marine miljøet.

Disse medlemmer viser til fagetatens innspill om at det er nødvendig med en betydelig grunnforskning hvor artene som finnes i dyphavet beskrives og kartlegges på et regionalt plan før en eventuell åpning for mineralvirksomhet på havbunnen kan vurderes. Det er nødvendig å forstå hvordan økosystemene på havbunnen henger sammen med andre økosystemer oppover i vannsøylen før man vurderer en åpning for gruvedrift på havbunnen. I tillegg må man ha et rammeverk som sikrer at nødvendig vern ivaretas før man åpner områder. Gjør man ikke det, risikerer man å utrydde nøkkelarter for økosystemene.

Disse medlemmer mener videre at før en åpning i det hele tatt kan vurderes, må kunnskap om dyreliv og leveområder i dyphavet på plass, herunder kunnskap om hvordan arter påvirker hverandre og hvordan arter påvirkes av sine leveområder. Det trengs også inngående kunnskap om spredningsryggenes og andre økosystemfunksjoner i området, siden deres rolle for havet lokalt, regionalt og globalt fremdeles er lite kjent.

Disse medlemmer er bekymret over at mulige miljøkonsekvenser som følge av leting, fremstilles som ubetydelige i konsekvensutredningen uten at det fremgår hvor store arealer som vil undersøkes, og omfanget av stein- og kjerneprøver som er nødvendige for å identifisere og avgrense et funn.

Disse medlemmer er videre særlig bekymret for at aktive hydrotermale sulfider ikke beskyttes mot leteaktivitet, på tross av klare miljøfaglige råd. Disse økosystemene er unike og rike, og kan inneholde arter vi ikke finner andre steder. Konsekvensene av leting etter havbunnsmineraler i disse økosystemene er ikke tilstrekkelig utredet, og nødvendige avbøtende tiltak er ikke identifisert.

Disse medlemmer viser til den betydelige kunnskapsmangelen om bunnsamfunnene på inaktive sulfidforekomster, og til Miljødirektoratets uttalelse om at det ikke er mulig å vurdere hvor unike og verdifulle disse samfunnene er uten mer kunnskap.

Disse medlemmer er videre særlig bekymret for at det mangler betydelig grunnforskning om dypvannsartene som danner svampgrunn på sjøfjellene i dyphavet. Disse økosystemene er unike, og gruvedrift vil medføre betydelige naturinngrep med uante konsekvenser.

Disse medlemmer viser til at Atlanterhavsryggen med varme kilder, sjøfjell, koraller, korallskoger og

dyphavs svampegrunn er prioritert for anbefalte tiltak i henhold til OSPAR-kommisjonens liste over trua og/eller nedadgående arter og habitater fra 2008. Disse habitatene kan forventes innen åpningsområdet.

Disse medlemmer peker på at både den midtatlantiske rygg og dyphavsområdene i Norskehavet er foreslått som nye særlig sårbare og verdifulle områder (SVO-er) i den kommende forvaltningsplanen som skal behandles i 2024. Disse områdene må beskyttes mot mineralvirksomhet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at miljøet i Arktis er i rask endring som følge av klimaendringer som fører til surere og varmere hav, noe som trolig vil påvirke fiskebestandenes vandringsmønstre. Disse medlemmer påpeker at den største påvirkningen fra gruvedrift på havbunnen trolig vil skje ved utvinning som antakelig ikke vil kunne komme i gang før om 15–20 år. Disse medlemmer mener at den foreliggende konsekvensutredningen vil være utdatert på dette tidspunktet.

Disse medlemmer viser til at konsekvensutredningens grunnlagsrapport «Virkinger for naturforhold, miljø og annen næringsvirksomhet» har satt en avgrensning for vurderingen av påvirkning på andre næringer til det nærmeste tiåret. Disse medlemmer viser til at det ikke vil foretas noen ny regional konsekvensutredning før utvinningstillatelser og utvinningsaktivitet tillates, og at den samlede belastningen på fiskerinæringen dermed ikke vil utredes for perioden hvor påvirkningen faktisk vil være størst. Disse medlemmer mener dette er en alvorlig svakhet ved det forvaltningsregimet som foreslås av regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til stortingsmeldingens drøfting av den nye globale naturavtalen og dens betydning for Norge. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen har varslet en egen stortingsmelding om norsk oppfølging av denne avtalen i 2024. Disse medlemmer legger til grunn at spørsmål rundt fastsettelse av Norges oppfølging av det globale målet om vern av minst 30 pst. av natur både på land og i havet vil bli behandlet i sin sammenheng i den varslede stortingsmeldingen om naturavtalen, herunder både nasjonale mål knyttet til verneprosent og spørsmål om hvilke lover som kan være relevante ved implementeringen.

2.3.2 MILJØMESSIGE VIRKNINGER OG AVBØTENDE TILTAK

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre Miljøpartiet

De Grønne og Kristelig Folkeparti påpeker at en rekke andre land har fiskeriinteresser i området, og at konsekvensutredningen i liten grad tar for seg hvordan disse interessene påvirkes. Disse medlemmer viser til de sterke reaksjonene fra EU, som uttrykker bekymring over den norske prosessen og potensielle konsekvenser for det marine miljøet, artsmangfoldet og EU-lands fiskeriressurser. Videre viser disse medlemmer til brevet som ble sendt til Stortinget fra 121 EU-parlamentarikere som uttrykte sterk bekymring for den norske åpningsprosessen. Saken har også fått oppmerksomhet på Island og i Danmark. Disse medlemmer bemerker at danske myndigheter uttaler at de har etterspurt og venter på mer informasjon fra norske myndigheter angående den pågående åpningsprosessen.

Disse medlemmer er bekymret for hvordan det svake kunnskapsgrunnlaget og utilstrekkelig dialog med berørte naboland vil påvirke samarbeidet om forvaltningen av felles fiskeressurser i framtiden. Disse medlemmer konstaterer at Norge med denne prosessen risikerer å sette en uheldig presedens.

2.3.3 NÆRINGSMESSIGE MULIGHETER OG ØKONOMISKE OG SOSIALE VIRKNINGER

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at ringvirkingsvurderingen som ligger til grunn for åpningsbeslutningen er mangelfull og kan gi et misvisende estimat av arbeidsplasser og muligheter for norsk næringsliv. Blant annet kan mineralvirksomhet på havbunnen forventes å være høyautomatisert og dominert av et fåtall aktører, noe som kan begrense sysselsetting og inntektsmuligheter.

Disse medlemmer viser til at kartlegging og teknologiutvikling vil være dyrt. Leting og kartlegging krever mye spesialisert utstyr og må dekke store områder. Nåværende finansiering fra staten er på 71 mill. kroner, tildelt gjennom grønn plattform. Totale kostnader for et utført kartleggingstokt er estimert til over 30 mill. kroner. Dersom staten gjennom forskningsmidler skal fortsette å dekke høye letekostnader, vil dette bli svært kostbart.

Disse medlemmer viser videre til at det er manglende grunnlag for å tildele midler til forskning og teknologiutvikling til mineralvirksomhet på havbunnen gjennom grønn plattform. Det finnes som sagt ikke nok bevis verken for hvorvidt dette kan gjøres bærekraftig, eller avklaring av rollen slike mineraler vil ha i et grønt skifte. Eksempelvis vurderes tildelinger under grønn plattform opp mot EUs taksonomi for bærekraftig finans. Mineralvirksomhet på havbunnen er ikke inkludert her, og kan heller ikke dokumentere etterlevelse av grunnprinsippet om «do no significant harm».

Disse medlemmer viser til at stortingsmeldingen ikke vurderer omdømme og markedsrisiko som følge av voksende internasjonal motstand blant stater og næringslivsaktører. Flere internasjonale selskaper og banker har i dag svartelistet havbunnsmineraler, inkludert Den europeiske investeringsbank. Dette øker markedsrisikoen og næringens behov for statlig støtte. I Norge har bl.a. Storebrand og KLP gått kraftig mot virksomheten, hvor også batteriselskap som Freyr har uttrykket sin skepsis i bakgrunnen til ukjente naturkonsekvenser. I oljebransjen har bl.a. Equinor uttalt at de ikke vurderer å gå inn i virksomheten, samt meldt seg ut av Norsk Forum for Marine Mineraler.

Disse medlemmer er bekymret over at havbunnsmineraler har et svært negativt omdømme og betydelig markedsrisiko grunnet stor internasjonal motstand, spesielt i EU. Flere internasjonale selskaper og banker har i dag svartelistet havbunnsmineraler, inkludert Den europeiske investeringsbank. Også FNs miljøprogramms finansinitiativ konkluderte med at det er umulig å se at finansiering av havbunnsmineralaktivitet vil være i tråd med FNs prinsipper for bærekraftig blå finans.

2.3.4 KUNNSKAPSGRUNNLAG

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen skriver i stortingsmeldingen og i sine svar til komiteen at departementet vil ta initiativ til en prosess for å styrke kunnskapsgrunnlaget. Regjeringen legger opp til at kartlegging skal skje gjennom Mareano-programmet og Havforskningsinstituttet. Med økt aktivitet i marine områder i forbindelse med eksempelvis havvindutbygging, er det stor konkurranse om kartleggingskapasiteten og kompetansen hos myndighetene.

Disse medlemmer viser til at forskningsinstitusjoner og fagmiljøer som NTNU, Senter for dyphavsforskning ved UIB og Havforskningsinstituttet viser til at det er nødvendig med regional kartlegging for å kunne vurdere konsekvensene av mineralvirksomhet. Disse medlemmer mener det er avgjørende at det gjennomføres grundige, uavhengige kartlegginger av miljøverdiene i områdene før de åpnes.

Disse medlemmer mener det er svært problematisk at regjeringen legger opp til en prosess hvor selskapenes arbeidsprogram ikke skal være så omfattende at det går utover selskapenes mulighet for lønnsom utvinning.

2.4 Vurderinger og anbefaling fra regjeringen om åpning av områder på norsk kontinentalsokkel for mineralvirksomhet

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det foreligger en vesentlig mangel på kunnskap om miljøet og teknologien som er nødvendig for mineralvirksomhet, og at dette bryter med prinsippene i naturmangfoldloven om kunnskapsgrunnlag og føre-var-prinsippet. Det er behov for ytterligere utredninger som eliminerer usikkerhet og risiko. Dette er et sentralt krav som må oppfylles før en åpningsbeslutning kan vurderes.

Disse medlemmer viser videre til at teknologien for utvinning av havbunnsmineralvirksomhet er umoden og ikke tilpasset de norske forholdene. Dette indikerer en mangel på teknologisk forberedelse og tilstrekkelig risikovurdering, noe som øker risikoen for negativ påvirkning på natur og uforutsette hendelser.

Disse medlemmer viser til at det er vesentlige metodiske svakheter i miljøvirkningsstudiet som er gjennomført. Studiet er basert på antagelser og har ikke tilstrekkelig faglig dekning for sine konklusjoner, noe som undergraver dets troverdighet og relevans i åpningsprosessen. Disse medlemmer merker seg at forurensning fra lyd og lys ikke blir vurdert i miljøkonsekvensutredningen, da man antar at disse har liten effekt. Komiteen viser til at nyere forskning ikke støtter opp om denne antagelsen, men derimot at marin støy og lys kan ha svært negativ effekt på livet i havet.

Disse medlemmer påpeker at Høyesterett i den såkalte klimadommen vurderte hvilke føringer Grunnloven § 112 gir når det gjelder krav til forsvarlig saksbehandling og utredninger av konsekvenser. Saken gjaldt petroleumsloven, men ved likhetene ved petroleumsloven og havbunnsmineralloven er konklusjonene svært relevante for denne åpningsprosessen. Høyesterett konkluderte med at vurderingen av konsekvenser på åpningsstadiet etter rettens syn må omfatte «alle stadium» av virksomheten – ikke bare konsekvensene av åpningsbeslutningen i seg selv. I dommen påpekte man også at på konsekvensutredningsstadiet må man ta høyde for den naturlige konsekvensen av åpningen, som er at utvinning tillates. Dette betyr at konsekvensene av utvinning også må være kjent. Disse medlemmer viser til at departementet både i foreliggende stortingsmelding og i svarene gitt til komiteen er tydelig på at konsekvensene av utvinningsaktivitet er uante. Disse medlemmer mener derfor ikke at kravet til forsvarlig saksbehandling og utredninger av konsekvenser er oppfylt.

Disse medlemmer uttrykker med bekymring at de juridiske og økonomiske forpliktelsene overfor internasjonale farvann, spesielt med hensyn til påvirkning

gen på internasjonale fiskerier, er for dårlig utredet. Manglende utredning av disse aspektene kan føre til alvorlige konsekvenser, både juridiske og økonomiske.

Disse medlemmer bemerker at en beslutning om åpning vil skape tydelige forventninger om utvinning. Ved en åpningsbeslutning skal man foreta en interesseavveining, og om man åpner er denne i favør av fremtidig aktivitet. Disse medlemmer påpeker at havbunnsmineralindustrien er en helt ny næring, ikke bare i norsk kontekst, men også internasjonalt. Usikkerheten om konsekvensene av denne virksomheten i alle deler av prosessen, samt stor risiko for irreversible konsekvenser på marint miljø, taler for at kravene til konsekvensutredning må være omfattende og i tråd med føre-var-prinsippet, uttalelser fra klimadommen og prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldsloven. Disse medlemmer viser til Miljødirektoratets vurdering at å avvente kunnskapsinnhenting og konsekvensutredning etter åpning er ikke i tråd med god forvaltningspraksis eller kravene i loven.

Disse medlemmer mener at utredningen ikke fyller disse kravene og er uegnet som beslutningsgrunnlag for åpning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til Miljødirektoratets hørings svar i forbindelse med konsekvensutredningen, der det påpekes flere forhold som må på plass før man kan vurdere åpning. Dette inkluderer blant annet formaliserte prosessstrinn etter åpning for å hente inn kunnskap og gjøre arealmessige vurderinger av hvilke områder som skal skjermes. Miljødirektoratet påpeker at det er nødvendig med en omfattende og detaljert kartlegging av miljøforholdene i de aktuelle områdene. Videre er det behov for en tilleggsutredning som detaljert kartlegger faunasammensetning, økosystemenes sårbarhet og mulige konsekvenser av mineralvirksomhet på disse, før det er mulig å ta en beslutning. Kunnskap om disse aspektene er kritisk for å kunne gjøre en informert vurdering av risikoen og mulige skader forbundet med mineralvirksomheten.

Disse medlemmer trekker frem at Miljødirektoratet viser til metodiske svakheter og antagelser i miljøvirkningsstudiet, og påpeker at det er behov for en mer dyptgående og vitenskapelig basert studie som tar hensyn til eksisterende kunnskapshull og usikkerheter for å gi en mer pålitelig vurdering av potensielle miljøkonsekvenser. Det bør for eksempel utarbeides en partikkelspredningsanalyse, og areal som har potensial for å bli påvirket av partikkelspredning i forbindelse med utvinning av havbunnsmineraler må kartlegges. Støy og lysforurensning må også vurderes. Det må tas høyde for eksisterende kunnskapshull og usikkerheter og gis en

pålitelig vurdering av de potensielle miljøkonsekvensene av mineralvirksomheten.

Disse medlemmer viser til behovet for en revidert og mer detaljert konsekvensutredning. Denne utredningen må gi en helhetlig vurdering av de miljømessige, sosiale og økonomiske virkningene av en potensiell mineralvirksomhet. Det må spesielt legges vekt på den samlede belastningen mineralvirksomheten vil ha på økosystemene i de aktuelle områdene.

Disse medlemmer viser til at teknologien for utvinning av havbunnsmineraler er umoden, og at det er et betydelig gap mellom eksisterende teknologiske løsninger og de spesifikke utfordringene ved norsk farvann. Det kreves derfor en grundig teknologisk utredning som fokuserer på utvikling og tilpasning av teknologi for norske forhold.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget sender Meld. St. 25 (2022–2023) tilbake til regjeringen, og ber regjeringen igangsette arbeid med et oppdatert kunnskapsgrunnlag som oppfyller betingelsene i Miljødirektoratets høringsinnspill.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stanse den pågående åpningsprosessen på norsk kontinentalsokkel og innføre et moratorium på minimum 10 år for mineralvirksomhet på norsk sokkel.»

«Stortinget ber regjeringen jobbe aktivt internasjonalt, særlig i Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA), for et moratorium på mineralutvinning på havbunnen fram til det er bevist at slik virksomhet kan skje uten tap av naturmangfold, viktige leveområder og naturens egne funksjoner.»

Disse medlemmer viser til Norges Fiskarlags høringsinnspill til Olje- og energidepartementets høring av konsekvensutredning for mineralvirksomhet på norsk sokkel, datert 27. januar 2023, der Fiskarlaget konkluderer med følgende:

«Det eksisterer fortsatt ikke eksempler på lønnsom utvinning av metaller på havbunnen, verken i Norge eller ellers i verden. Det virker heller ikke å finnes gode faglige analyser, som sannsynliggjør at marin gruvedrift vil kunne bli en samfunnsøkonomisk lønnsom næring i norske havområder de kommende tiårene. Dessuten er det langt fram til evt. utvikling av rasjonell teknologi, som kan utvinne og hente opp malm fra havbunnen på svært store dyp, langt til havs. Konsekvensutredningen har en betydelig «slagside», ved at den legger svært stor vekt på forhold som på lang sikt muligens kan føre til verdiskaping, samtidig som den unnlater å gå inn på mange reelle begrensninger. Konsekvensutredningen

har som nevnt også betydelige mangler når det gjelder omtale av miljøeffekter, bestandspåvirkning, sjømattrygghet og vilkår for opprydding. Etter vår oppfatning utgjør ikke den aktuelle konsekvensutredningen et godt nok beslutningsgrunnlag for å avgjøre en eventuell åpning av store deler av Norskehavet for marin gruvedrift. Vi har også vanskelig for å forstå hvorfor det skal være så stort hastverk med å gjennomføre denne åpningen. Etter vår vurdering vil de samlede kostnadene og ulempene ved å åpne det foreslåtte området for marin gruvedrift, langt overstige det reelle potensialet for verdiskaping. På dette grunnlaget ber Norges Fiskarlag regjeringen om å avvente den foreslåtte åpningen av utredningsområdet for gruvedrift til havs.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget sender Meld. St. 25 (2022–2023) tilbake til regjeringen, og ber regjeringen igangsette arbeid med et oppdatert kunnskapsgrunnlag som oppfyller betingelsene i Miljødirektoratets høringsinnspill.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et sterkere vern av havområdene i Arktis.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en internasjonal avtale om at ingen land skal åpne nye havområder i Arktis for petroleumsvirksomhet eller utvinning av havbunnsmineraler.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen stanse den pågående åpningsprosessen på norsk kontinentalsokkel og innføre et moratorium på minimum 10 år for mineralvirksomhet på norsk sokkel.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen jobbe aktivt internasjonalt, særlig i Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA), for et moratorium på mineralutvinning på hav-

bunnen fram til det er bevist at slik virksomhet kan skje uten tap av naturmangfold, viktige leveområder og naturens egne funksjoner.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, II og III fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteens tilråding IV fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen ved utlysning av areal tydeliggjøre at hensynet til nasjonal sikkerhet vil være et kriterium ved tildeling av utvinningstillatelser.

II

Stortinget ber regjeringen legge frem de første planene for utvinning av havbunnsmineraler for Stortinget som proposisjon før departementet godkjenner utvinningsplanen etter havbunnsmineralloven § 4-4.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at Oljedirektoratet innhenter innspill fra øvrige berørte statlige etater, herunder Miljødirektoratet og Havforskningsinstituttet, i forbindelse med utarbeidelse av sitt forslag til arbeidsprogram til departementet.

IV

Meld. St. 25 (2022–2023) – om Mineralverksemd på norsk kontinentalsokkel – opning av areal og strategi for forvaltning av ressursane – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 19. desember 2023

Marianne Sivertsen Næss

leder

Bård Ludvig Thorheim

ordfører

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2021-

26. oktober 2023

Spørsmål fra energi- og miljøkomiteen til Meld. St. 25 (2022 – 2023)

Jeg viser til brev av 17. oktober 2023 der komiteen ber om følgende:

«Det vises til Meld. St. 25 (2022 – 2023), som energi- og miljøkomiteen på Stortinget har startet behandlingen av. I forbindelse med arbeidet i komiteen ønsker komiteen å se innspill/vurderingene fra Oljedirektoratet og Miljødirektoratet, som er sendt fra direktoratene til departementet i forbindelse med arbeidet med meldingen i departementet. Innspillene er omtalt i meldingen, og komiteen er kjent med de utrykte (digitale) vedleggene til meldingen som vi finner på regjeringen.no.»

Arbeidet med stortingsmeldingen er basert på havbunnsmineralloven og åpningsprosessen som har vært gjennomført av departementet siden 2020. Gjennomføring av en konsekvensutredningsprosess og en ressursvurdering er hoveddelene i åpningsprosessen.

Departementets fagdirektorat for havbunnsmineraler, Oljedirektoratet, har utarbeidet en ressursvurdering. Den ligger som utrykt vedlegg til Meld. St. 25 (2022-2023). Oljedirektoratet har også bistått departementet i gjennomføringen av konsekvensutredningsprosessen og har blant annet koordinert det faglige utredningsarbeidet. Direktoratet har konsultert andre relevante fagetater og fagmiljø for å sammenstille eksisterende kunnskap om naturressurser, miljø og næringsvirksomhet og om mulige virkninger på disse. Miljødirektoratet er en av fagetatene Oljedirektoratet har konsultert i arbeidet.

En sentral del av en konsekvensutredningsprosess er involvering av ulike aktører gjennom høringer. Både forslag til utredningsprogram og selve konsekvensutredningen sendes derfor på offentlig høring. Alle høringssvarene til konsekvensutredningen for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkast til beslutning om åpning av område ligger på høringssiden

på regjeringen.no (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-konsekvensutredning-pa-norsk-kontinentalsokkel/id2937810/>). Tilsvarende gjelder for høringsvarene til utredningsprogrammet (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-konsekvensutredningsprogram-for-mineralvirksomhet-pa-norsk-kontinentalsokkel/id2828123/>

Miljødirektoratet sine høringsuttalelser ligger på disse sidene i sin helhet. Miljødirektoratets høringsuttalelse til konsekvensutredningen har jeg også lagt ved som vedlegg til dette brevet.

Oljedirektoratet avga ikke høringsuttalelser, verken til utredningsprogrammet eller til konsekvensutredningen og utkast til beslutning om åpning av område, da de bisto departementet i utarbeidelsen av konsekvensutredningen. Oljedirektoratet har også bidratt med faglige innspill ved utarbeidelsen av stortingsmeldingen.

Med hilsen

Terje Aasland

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2021-

26. oktober 2023

Spørsmål 1 fra energi- og miljøkomiteen til Meld. St. 25 (2022 – 2023)

Jeg viser til brev av 17. oktober 2023 der komiteen på vegne av komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti, ønsker svar på følgende spørsmål:

«1. I et svar til Stortinget sa statsråden: «Danske myndigheter har sendt sine innspill til høringsprosessen som departementet vil hensynta i den videre prosessen.» Komiteen vil gjerne ha tilsendt danskernes innspill samt eventuelle innspill fra andre land.»

Siden havbunnsmineralvirksomhet er en ny næring og forslaget til åpningsområde som ble sendt på høring i oktober i fjor grenset opp til andre lands kontinentalsokler, innhentet Olje- og energidepartementet synspunkt fra Danmark og Island. 23. januar 2023 oversendte danske myndigheter v/ Miljøministeriet sine kommentarer til konsekvensutredningen for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkastet til beslutning om åpning. Svaret ligger vedlagt.

Islandske myndigheter oversendte en note vedr. åpningsprosessen for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel som er vedlagt.

Med hilsen

Terje Aasland

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2021-

30. oktober 2023

Spørsmål nr. 2-6 fra energi- og miljøkomiteen til Meld. St. 25 (2022-2023)

Jeg viser til brev av 23. oktober 2023 der komiteen ber, på vegne av komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti, om svar på enkelte spørsmål.

Spørsmål 2:

«I Meld. St. 25 viser departementet til at Mareano skal bistå med kartlegging. Hvilken vurdering er gjort av Mareanos kapasitet til å bistå med dette fremover med tanke på alle de andre områdene de skal kartlegge i forbindelse med havvindarbeidet?»

I Meld. St. 25 (2022-2023) omtales regjeringens planer for å styrke kunnskapen om dyphavene. Regjeringen vil arbeide for å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom kunnskapsinnhenting og -oppbygging både fra statlig side og gjennom å åpne for at kommersielle aktører kan drive havbunnsmineralvirksomhet. Gjennom kommersiell virksomhet vil rettighetshavere til utvinningstillatelser innhente kunnskap både om ressurser, miljøverdier og mulige miljøvirkninger for konkrete utvinningsprosjekt. Relevante data som rettighetshaverne samler inn, deriblant relevante miljødata, skal deles med myndighetene, herunder Mareano-programmet. I tillegg til kartleggingen fra private aktører, vil departementet ta initiativ til en prosess med sikte på å øke kunnskapsgrunnlaget for staten.

Det foregår i dag kartlegging i statlig regi utført av statens egne etater, inkludert gjennom Mareano-programmet. Mareano gjennomførte i 2019 kartlegging i områder som inkluderer mineralforekomster. Programmet har identifisert mulige framtidige områder for kartlegging særlig relevant for havbunnsmineraler. Det er derfor naturlig å videreføre kartleggingen av miljøforhold i områder som er relevante for havbunnsmineraler i regi av Mareano-programmet. Når og hvor kartleggingen i regi av Mareano skal foretas, avgjøres av den interdepartementale styringsgruppen.

Spørsmål 3:

«Hva er de potensielle landbaserte konsekvensene og hvorfor har man valgt å ikke ta disse med i konsekvensutredningen?»

Meld. St. 25 (2022-2023) har – slik som også konsekvensutredningen som ligger til grunn for meldingen har - sin oppmerksomhet mot aktiviteter til havs. Aktiviteter på land er i mindre grad belyst da disse ikke er vurdert å være spesielt annerledes for havbunnsmineraler sammenlignet med andre kilder for mineraler. I tillegg vil landbaserte virkninger i stor grad være stedsspesifikke og avhengige av hvilke ressurser som tas opp, og må derfor utredes i forbindelse med konkrete prosjekter.

Spørsmål 4:

«Hvordan vurderer regjeringen Miljødirektoratets konklusjon om at konsekvensutredningen ikke gir et juridisk grunnlag for åpningsbeslutningen?»

I henhold til havbunnsmineralloven § 2 første ledd er Olje- og energidepartementet ansvarlig for å gjennomføre en konsekvensutredning før åpning. Dette er gjort, og det har vært gjennomført offentlig høring i to omganger; først forut for fastsettelse av utredningsprogrammet og deretter av selve konsekvensutredningen. Regjeringen har deretter lagt frem forslag om åpning for Stortinget. Det innebærer at regjeringen anser at det juridiske grunnlaget er tilstrekkelig for at det skal kunne fattes en beslutning om åpning som foreslått.

I henhold til havbunnsmineralloven § 2 annet ledd skal konsekvensutredningen «... bidra til å belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området, slik at dette kan ligge til grunn når det skal tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, området kan åpnes for mineralvirksomhet. Konsekvensutredningen skal belyse hvilke virkninger en eventuell åpning kan få for miljøet og antatte næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkninger.» (understreket her)

Det understrekes at en åpning ikke i seg selv vil føre til utvinningsaktivitet som vil ha konsekvenser for miljø eller de ulike interessene som gjør seg gjeldende i det området som foreslås åpnet. Det er bare dersom det blir demonstrert at ev. utvinning av havbunnsmineraler kan gjøres på en forsvarlig og bærekraftig måte at det vil bli gitt godkjenning til planer for utvinning. Før ev. godkjenning kan gis, vil det bli gjennomført prosjektspesifikke konsekvensutredninger, og det er gjennom slike konsekvensutredninger virkningene av konkret utvinningsaktivitet vil bli klarlagt.

Spørsmål 5:

«Hva er kostnaden og tidsperspektivet man tenker kreves med tanke på kartlegging, og hvilke kilder er det basert på?»

Som allerede nevnt vil regjeringen arbeide for å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom kunnskapsinnhenting og -oppbygging både fra statlig side, og gjennom å åpne for at kommersielle aktører kan drive havbunnsmineralvirksomhet. Gjennom kommersiell virksomhet vil rettighetshavere til utvinningstillatelser innhente kunnskap både om ressurser, miljøverdier og mulige miljøvirkninger for konkrete utvinningsprosjekt. Dette vil bidra til å styrke statens kunnskapsgrunnlag.

I tillegg til kartlegging fra private aktører, vil departementet ta initiativ til en prosess med sikte på å øke kunnskapsgrunnlaget for staten både gjennom oppdrag til Havforskningsinstituttet om å øke kunnskapen om regionale og lokale havstrømmer i de ulike dypene i Norskehavet og Grønlandshavet, og å kartlegge miljøforhold i områdene som er relevante for mineralvirksomhet gjennom Mareano-programmet. Departementet vil også ta initiativ til at det i forbindelse med kartlegging av ressurspotensialet for havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel i regi av Oljedirektoratet og gjennomføring av ressurskartleggingstokt, også normalt blir samlet inn miljødata i samarbeid med relevante fagmiljø som Universitetet i Bergen. Siden dette inkluderer ulike etater og departementer har jeg ikke et samlet beløp for statens samlede kartlegging som foregår i havområdene som inngår i åpningsområdet. For Oljedirektoratets ressurskartlegging av ressurspotensialet for havbunnsmineraler, er det foreslått om lag 30 millioner kroner for 2024.

Regjeringen legger til grunn en skrittvis utvikling av havbunnsmineralvirksomheten gjennom tildelingspolitikken for utvinningstillatelser. Gjennom ev. tillatelser som gis, og med de arbeidsprogrammene som rettighetshaverne tar på seg, vil en få samlet inn mer kunnskap som en vil bygge videre på. I tillegg til kartlegging i statlig regi sikrer dette en kontinuerlig kunnskapsoppbygging slik at forvaltningen av havbunnsmineralressursene til enhver tid baseres på det mest oppdaterte kunnskapsgrunnlaget. Dette er ikke en tidsavgrenset prosess, men en kontinuerlig prosess for kunnskapsoppbygging om dyphavene slik vi har gjort det på norsk sokkel i områder nærmere land.

Spørsmål 6:

«Hvor lang tid er det estimert at det vil ta å utvikle et HMS-regelverk og de skattemessige rammene? Hva er tidslinjen og kostnaden for dette arbeidet?»

Relevante deler HMS-regelverket må foreligge før tildeling av utvinningstillatelser. Arbeidet med å utvikle dette forventes ikke føre til vesentlige ekstrakostnader.

Regjeringen ser ikke at det på nåværende tidspunktet er aktuelt å etablere egne skatteregler for havbunnsmineralvirksomhet. I fravær av slike særskilte skatteregler vil det være skattelovens alminnelige regler for skatt på næringsinntekt som får anvendelse. Det vil imidlertid vurderes særskilte skatteregler på et senere tidspunkt dersom det over tid viser seg å være grunnrente i næringen.

Med hilsen

Terje Aasland

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2021-

30. oktober 2023

Spørsmål nr. 7-9 fra energi- og miljøkomiteen til Meld. St. 25 (2022-2023)

Jeg viser til brev av 23. oktober 2023 der komiteen ber, på vegne av komiteens medlem fra Rødt, om svar på enkelte spørsmål:

Spørsmål 7):

«Havbunnsmineralutvinning vil foregå fra skip, ikke fastmonterte installasjoner, og langt fra land og skiller seg dermed fra annen utvinnende offshorevirksomhet i Norge. Hva slags vurderinger av hvilket tarriffområde som vil være gjeldende for denne næringen er gjort? Og hvordan å åpne en ny næring vil kunne påvirke det pågående lovarbeidet med norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann?»

Departementet har ikke gjort noen vurderinger av hvilke ev. tariffavtaler som kan være relevante i en mulig fremtidig havbunnsmineralnæring.

Spørsmål 8):

«Konsekvensutredningen for havbunnsmineralutvinning faller inn under Espoo-konvensjonen-Konvensjon om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha grenseoverskridende miljøvirkninger. På hvilken måte er andre lands myndigheter gjort kjent med ansvarlig direktorat i Norge, Miljødirektoratets, vurdering av konsekvensutredningen og det tilgjengelige kunnskapsgrunnlaget i forbindelse med den pålagte konsultasjonen? Hva slags tilbakemeldinger har norske myndigheter fått fra de relevante lands myndigheter i denne konsultasjonen, og hvordan er dette fulgt opp?»

Som jeg svarte Energi- og miljøkomiteen i mitt svarbrev 26. oktober, så er havbunnsmineralvirksomhet en ny næring og forslaget til åpningsområde som ble sendt på

høring i oktober i fjor, grenset opp til andre lands kontinentalsokler. I lys av dette innhentet departementet synspunkt fra Danmark og Island. Det ble sendt en henvendelse fra Olje- og energidepartementet hvor landene ble gjort oppmerksomme på høringsdokumentene som ligger ute på regjeringen.no. På denne nettsiden ligger også alle innkomne høringsinnspill, inkludert høringsinnspillet fra Miljødirektoratet. I januar oversendte danske myndigheter v/ Miljøministeriet sine kommentarer til konsekvensutredningen for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkastet til beslutning om åpning. Svaret fra danske myndigheter er allerede oversendt komiteen. Departementet omtaler i meldingen at innspillene fra danske myndigheter vil bli hensyntatt i den videre prosessen. Departementet har også oversendt mer utfyllende informasjon til danske myndigheter basert på deres kommentarer. Departementets svar ligger vedlagt.

Islandske myndigheter oversendte en note vedr. åpningsprosessen for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel som allerede er oversendt komiteen, jf. mitt svarbrev 26. oktober.

Spørsmål 9):

«Har departementet konsultert prosessindustrien, eksempelvis Eramet, om de kan prosessere råmateriale av den kvaliteten som er kartlagt i ODs ressursgrunnlag? I dette tilfellet malm med 0,5% P.»

Konsekvensutredningen som ligger til grunn for stortingsmeldingen har hatt fokus på aktivitetene til havs. Prosessering av mineralressursene vil være prosjektavhengig og gjenstand for vurderinger knyttet til den enkelte malm, samt kommersielle forhold. Dette er derfor behandlet på et overordnet nivå i konsekvensutredningen.

Med hilsen

Terje Aasland

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2021-

9. november 2023

Spørsmål fra energi- og miljøkomiteen til Meld. St. 25 (2022-2023)

Jeg viser til brev av 30. oktober 2023 der komiteen på vegne av komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, ønsker svar på følgende spørsmål:

Spørsmål 10:

«Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen fra 2019 klargjør at faktisk utvinning i en utvinningslisens bare kan skje etter nødvendige tillatelser, basert på en detaljert Plan for Utbygging og Drift (PUD). Myndighetene kan således sette høye krav for utvinning, og krever inngående kunnskap om konsekvenser. Disse generelle kriteriene burde kunne gjøres helt klare, blitt lagt til grunn og vært kjent før åpningen. Har regjeringen begynt arbeidet med å spesifisere kriterier og krav for mulige PUDer om havbunnsmineraler, og kan de redegjøre overordnet for det generelle innholdet i dette?»

Havbunnsmineralloven legger rammeverket for utøvelse av havbunnsmineralvirksomhet. Plan for utvinning skal etter § 4-4 inneholde en beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning utarbeidet gjennom en konsekvensutredningsprosess med offentlige høringer.

Beskrivelsen av utvinningen skal blant annet redegjøre for de aktuelle, konkrete tekniske løsningene som er valgt av rettighetshaverne. Konsekvensutredningen skal i tillegg bl.a. omfatte miljørelaterte forhold, som forebyggende og avbøtende tiltak. Høringsinnspill både til programmet for konsekvensutredningen og selve konsekvensutredning skal kvitteres ut. Departementet er i § 4-4 gitt myndighet til å gi forskrift om de nærmere kravene til en plan for utvinning og vil etter en ev. åpning av område vurdere om det bør fastsettes slike mer detaljerte krav til utvinningsplanen.

Det fremgår av havbunnsmineralloven § 1-7 om forsvarlig virksomhet at mineralvirksomhet skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdiene innretninger og fartøyer representerer. For at myndighetene skal godkjenne en utvinningsplan må det godkjøres at utvinningen kan skje i tråd med § 1-7.

Det fremgår av konsekvensutredningen og underliggende fagrapporter at det i dag er begrenset kunnskap både om miljøverdier i utredningsområdet og ev. miljøvirkninger av en ev. fremtidig havbunnsmineralvirksomhet, og teknologien er fortsatt under utvikling. Det er derfor på det nåværende tidspunkt utfordrende og lite hensiktsmessig å spesifisere kriterier og krav for mulig fremtidig utvinning som rettighetshaver må søke om godkjenning av før utvinning kan finne sted. Gjennom systemet med gjennomføring av en konsekvensutredningsprosess og at utbyggingsplaner – som konsekvensutredningen er en viktig del av – må godkjennes, legges det best til rette for å sikre at utvinning skjer bærekraftig og forsvarlig.

Spørsmål 11:

«Tilstrekkelig kunnskap om hvilke miljøverdier som finnes hvor og deres sårbarhet for påvirkning er sentralt for å kunne vurdere om man kan starte utvinning av havbunnsmineraler. Hvordan vil prosessen som regjeringen har lagt opp til i proposisjonen sikre hvorvidt, hvordan og hvor er det mulig å drive forsvarlig mineralvirksomhet og samtidig ivareta havmiljøet?»

Det vises til mitt svarbrev av 30. oktober til energi- og miljøkomiteen.

Som det fremgår av Meld. St. 25 (2022-2023) vil regjeringen arbeide for å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom kunnskapsinnhenting og -oppbygging både fra statlig side, og gjennom å åpne for at kommersielle aktører kan drive havbunnsmineralvirksomhet. Gjennom kommersiell virksomhet vil rettighetshavere til utvinningstillatelser innhente kunnskap både om ressurser, miljøverdier og mulige miljøvirkninger for konkrete utvinningsprosjekt. Første fase i en utvinningstillatelse er en letefase. Myndighetene vil i arbeidsprogrammet som gis stille krav om at rettighetshavere samler kunnskap og data også om miljøforhold i områdene. Myndighetene skal ha prøver og kopi av alle data som samles inn. Dette vil bidra til å styrke statens kunnskapsgrunnlag. På den måten vil man hele tiden samle ny kunnskap om de områdene som er åpnet for mineralvirksomhet. Denne kunnskapen vil bli brukt til vurderinger av om og ev. hvilke vilkår som skal gjelde for utvinning av mineraler i dette området.

Dersom rettighetshaveren gjør et funn og ønsker å bygge ut forekomsten, må det utarbeides en plan for utvinning, inkludert en prosjektspesifikk konsekvensutredning for det konkrete prosjektet. Det må etableres god kunnskap om lokale forhold, som fysiske miljøforhold og naturressurser. Relevante avbøtende tiltak skal identifiseres og vurderes. En forutsetning for godkjenning av utvinningsplaner er at rettighetshaveren godtgjør i utvinningsplanen at utvinningen kan gjennomføres på forsvarlig og bærekraftig vis.

I tillegg til kartlegging fra private aktører, vil departementet ta initiativ til en prosess med sikte på å øke kunnskapsgrunnlaget for staten. Ved å kombinere fortsatt statlig kunnskapsinnhenting og en kommersiell letevirksomhet, vil man på en best og raskest måte styrke kunnskapsgrunnlaget fram mot behandling av ev. søknader om godkjenning av planer for utvinning.

Spørsmål 12:

«Hvilken anvendelse har Naturmangfoldsloven i utredningsområdet? Hvis ingen, hvilket miljølovverk regulerer miljøhensynene ved lete- og utvinningsaktivitet i utredningsområdet? Vil forurensningsloven være eneste miljølovverk som regulerer aktiviteten?»

På kontinentalsokkelen, der utredningsområdet befinner seg, gjelder naturmangfoldloven §§ 1, 3 til 5, 7 til 10, 14 til 16, 57 og 58 så langt de passer, jf. § 2 tredje ledd. Dette omfatter bl.a. bestemmelser om prinsipper for offentlig beslutningstaking, kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet og økosystemtilnærming og samlet belastning.

Miljøhensyn er integrert i havbunnsminerallovens regulering. Det fremgår av formålsbestemmelsen i § 1-1 at loven skal legge til rette for undersøkelse og utvinning i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at bl.a. hensynet til miljø blir ivarettatt. Loven § 1-7 fastslår at mineralvirksomhet skal foregå på en forsvarlig måte og bl.a. ivareta hensynet til miljø og at alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på naturmangfoldet i havet og å unngå forurensning og forsøpling. I forbindelse med plan for utvinning, jf. § 4-4, skal det utarbeides konsekvensutredning som omfatter miljørelaterte forhold og som vil ligge til grunn for en ev. godkjenning av utvinningsplanen og vilkårene for denne. I henhold til § 4-11 skal utvinningen skje i samsvar med forsvarlige miljøfaglige prinsipper. En avslutningsplan skal også omfatte en konsekvensutredning, jf. § 5-2 og vedtak om disponering etter § 5-3 skal det legges vekt på miljørelaterte forhold. Lovens kap. 6 inneholder bestemmelser om sikkerhet, beredskap og rettighetshavers kvalifikasjoner som er av betydning for miljøforhold. Etter § 8-3 er rettighetshaver erstatningsansvarlig uten hensyn til skyld for økonomisk tap som følge av forurensning og avfall fra mineralvirksomheten.

Mineralvirksomhet vil også kreve tillatelse etter forurensningsloven.

Spørsmål 13:

«Fra proposisjonen fremkommer det at en produksjonstillatelse fordrer en godkjent Plan for utvikling og Drift (PUD), og før dette blir vurdert skal det være en lang serie med barrierer og betydelig kunnskapsinnhenting og konsekvensutredning som må gjennomføres. I høringsinnspillet fra Offshore Norge nevner de at Naturmangfoldsloven gjelder ved utvinning av havbunnsmineraler. Hvordan Naturmangfoldsloven eventuelt skal virke er noe utydelig, og mye vil antagelig avhenge av hvor utvinningen av havbunnsmineraler finner sted. Er det slik at evt. påvirkning på fiskeriressurser, natur og miljø blir tilstrekkelig utgreid slik at en produksjonstillatelse ikke blir gitt dersom konsekvensene vil være i strid med intensjonen i naturmangfoldloven?»

Hvis en rettighetshaver som er tildelt en utvinningstillatelse beslutter å utvinne en mineralforekomst, skal rettighetshaveren forelegge for departementet til godkjenning en plan for utvinning av mineralforekomsten jf. havbunnsmineralloven § 4-4. Ifølge loven skal en prosjektspesifikk konsekvensutredning utarbeides som en del av plan for utvinning. Det må bl.a. etableres god kunnskap om lokale forhold som fysiske miljøforhold og naturressurser og mulige virkninger av utvinningsaktiviteten. Planen vil være spesifikk for et definert foreslått prosjektområde og en bestemt utvinningsløsning.

Naturmangfoldloven §§ 7 til 10 gjelder så langt de passer på kontinentalsokkelen. § 8 stiller krav til myndighetenes kunnskapsgrunnlag. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig. § 8 sier at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Likevel kan det i en del tilfeller være tvil om konsekvensene for miljøet. Ved kunnskapsmangel må føre-var-prinsippet legges til grunn, jf. naturmangfoldloven § 9. Føre-var-prinsippet er en retningslinje for hvordan myndighetene skal håndtere slik tvil. Påvirkningen på naturmangfoldet skal også vurderes i lys av andre påvirkningsfaktorer på samme naturmangfold, jf. prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om samlet belastning.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil sikre at hensynet til miljø blir ivaretatt i alle fasene av mineralvirksomheten. Utvinning vil bare bli godkjent dersom rettighetshaverens utvinningsplan godtgjør at den planlagte utvinningen kan skje på bærekraftig og forsvarlig vis, slik at hensynet til miljø, sikkerhet og ev. annen virksomhet til havs i det aktuelle området er godt tatt hånd om, og slik at sameksistensen med andre virksomheter blir ivaretatt.

Spørsmål 14:

«Sikkerhetsloven har blitt gjort gjeldende for offshore petroleumsvirksomhet. Likevel er, etter hva vi har kunnet finne, Sikkerhetsloven ikke nevnt i stortingsmeldingen. Dette til tross for at utredningsområdet som OED har skissert er et område av stor sikkerhetspolitisk betydning i Arktis. Vil sikkerhetsloven ha virkning for selskaper som ønsker å drive lete- og utvinningsaktivitet i utredningsområdet, og hvorfor er ikke dette diskutert nærmere i meldingen?»

Lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på havbunnen (havbunnsmineralloven) regulerer undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på havbunnen og grunnen under denne. Loven er relevant som virkemiddel for å forebygge, avdekke og håndtere sikkerhetstruende virksomhet i havbunnsmineralvirksomheten.

Loven gir departementet rettslig grunnlag for å ha kontroll med hvilke aktører som får tildelt tillatelse til undersøkelse og /eller utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen.

Det følger av lovens forarbeider at hensynet til nasjonal sikkerhet er et av kriteriene som kan vektlegges ved ev. fremtidig tildeling av tillatelser til selskaper iht. havbunnsmineralloven.

Etter hvert som havbunnsmineralvirksomhet igangsettes er departementet, som for annen virksomhet innenfor sitt ansvarsområde, iht. sikkerhetsloven forpliktet til å vurdere om det er tjenester, produksjon og andre former for virksomhet i denne nye næringen som er av en slik betydning at et helt eller delvis bortfall av funksjonen vil få konsekvenser for statens evne til å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser – såkalte grunnleggende nasjonale funksjoner. De foreløpige vurderinger er at det nå ikke er slike grunnleggende nasjonale funksjoner knyttet til en ev. havbunnsmineralaktivitet i åpningsområdet.

Spørsmål 15:

«Utredningsområdet er et område av sikkerhetspolitisk interesse i Arktis. Vil det, gitt gjeldende lovverk og de føringer som gis i Meld. St. 25, være begrensninger for selskaper som har en betydelig utenlandsk eierandel med eierskap fra stater som Norge ikke har et sikkerhetssamarbeid med, eller selskaper som på annen måte er under kontroll av stater som Norge ikke har et sikkerhetssamarbeid med?»

Jeg viser til svar på spørsmål 14 ovenfor.

Lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på havbunnen (havbunnsmineralloven) regulerer undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på havbunnen og grunnen under denne. Loven er relevant som virkemiddel for å forebygge, avdekke og håndtere sikkerhetstruende virksomhet i havbunnsmineralvirksomheten. Loven gir departementet rettslig grunnlag for å ha kontroll med hvilke aktører som får tildelt tillatelse til undersøkelse og /eller utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen. Det følger av lovens forarbeider at hensynet til nasjonal sikkerhet er et av kriteriene som kan vektlegges ved ev. fremtidig tildeling av tillatelser til selskaper iht. havbunnsmineralloven.

Som det fremgår av Meld. St. 25 (2022-2023) fører den sikkerhetspolitiske situasjonen i dag til at Norge står overfor et skjerpet trussel- og risikobilde og blir utfordret av stater med sikkerhetspolitiske ambisjoner som ikke samsvarer med våre nasjonale sikkerhetspolitiske interesser. For å forebygge at aktører som det ikke er ønskelig blir rettighetshaver i tillatelser under havbunnsmineralloven av hensyn til nasjonal sikkerhet, vil nasjonale sikkerhetshensyn bli vektlagt ved tildelinger slik det fremgår av loven.

Spørsmål 16:

«Advokatfirmaet Wikborg Rein har i et offentlig tilgjengelig notat påpekt at deler av havområdet som nå vurderes åpnet for mineralutvinning ligger under fiskevernesonen ved Svalbard. De hevder at en åpning derfor gir risiko for økt friksjon og oppmerksomhet om Norges tolkning av Svalbardtraktaten, herunder mulighet for at saken bringes inn for internasjonale domstoler. Det kan også tenkes at mineralutvinning på havbunnen sør for Svalbard kan generere økt tilknyttet virksomhet på land på Svalbard. Hvordan har dette blitt vurdert av OED?»

Åpningsprosessen inkluderer ikke områder innenfor territorialfarvannet rundt Svalbard. Ingen av bestemmelsene om likebehandling i Svalbardtraktaten gjelder i havområdene utenfor territorialfarvannet (12 nautiske mil). 1920-traktaten har derfor ingen relevans for åpningsprosessen. Eventuell tilknyttet virksomhet på Svalbard, må skje innenfor gjeldende regelverk og rammer.

Spørsmål 17:

«Med de rammene som Meld. St. 25 gir, vil det være mulig å drive prosessering av mineraler på havbunnen, og hvilke utvinningsmetoder vil være akseptable med hensyn til påvirkning av havmiljø?»

Som det fremgår av teknologistudien som inngår i faggrunnet til konsekvensutredningen, er teknologien for utvinning av havbunnsmineraler under utvikling. Det er ikke mulig i dag å fastslå hvilke utvinningsmetoder som er akseptable med hensyn til påvirkning av havmiljøet. Fremtidige utvinningsteknologier må imidlertid oppfylle lovens krav om at mineralvirksomhet skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdiene innretninger og fartøyer representerer. Utvinning vil først kunne skje etter at en plan for utvinning fra rettighetshaverne blir godkjent av departementet fordi den foreslåtte utvinning anses å være forsvarlig og bærekraftig.

Spørsmål 18:

«Innenfor rammene av Meld. St. 25, vil selskaper som søker om utvinningstillatelse først måtte innhente utslippstillatelse fra Miljødirektoratet for deponering av overskuddsmasser, dersom det gjøres på land i Norge?»

Første fase av aktivitet under ev. utvinningstillatelser vil være kartlegging/leting. I denne fasen er deponering av overskuddsmasser lite relevant slik at den utslippstillatelsen det spørres om er lite relevant på tildelingstidspunktet.

Spørsmålet om utslippstillatelse etter forurensningsloven for deponering av overskuddsmasser vil normalt komme etter at plan for utvinning er godkjent etter havbunnsmineralloven § 4-4, idet det er den godkjente planen som vil være grunnlaget for en slik utslippstillatelse.

Spørsmål 19:

«I høringen kom det frem at både Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen mener det er for svak kunnskap om hvordan utvinning av mineraler i utredningsområdet kan ha innvirkning på det marine miljøet i havet, herunder konsekvenser for fiskeri. Hvor mange møter har OED avholdt med fiskeriorganisasjonene for å innhente deres synspunkter og skape dialog i forbindelse med utarbeidelsen av Meld. St. 25?»

Gjennom åpningsprosessen har alle berørte interessenter vært involvert. Konsekvensutredningsprosessen er en åpen prosess som gir alle interessenter mulighet til å

bli hørt og påvirke prosessen, inkl. hva som skal utredes. Ev. konsekvenser for fiskeriene har vært et viktig tema i åpningsprosessen.

Departementet har gjennomført offentlig høring både i forkant av fastsettelsen av konsekvensutredningsprogrammet og av selve konsekvensutredningen med forslag til beslutning om åpning av område. Fiskeriorganisasjonene kom med skriftlige innspill i begge runder. 27. januar i år arrangerte Olje- og energidepartementet et innspillsmøte der flere av fiskeriorganisasjonene deltok og holdt innlegg.

Som det fremgår av Meld. St. 25 (2022-2023) så foregår det et begrenset omfang av annen havbasert næringsvirksomhet i det aktuelle området. Det er generelt vurdert at det vil være lite konfliktpotensial mellom havbunnsmineralvirksomhet og andre havnæringer.

Basert på høringsuttalelsen fra en fiskeriorganisasjon, Fiskebåt, i høringen av konsekvensutredningen og forslaget til åpning av område, valgte departementet å ikke foreslå åpning av et område i sør som var en del av det området som ble sendt på høring, av hensyn til fiskeriaktiviteten i området.

I Norge har vi gode erfaringer med en forsvarlig ressursforvaltning, innenfor en helhetlig, økosystembasert havforvaltning og med god sameksistens mellom ulike havbaserte næringer. Dette vil også legges til grunn for forvaltningen av havbunnsmineraler. I tråd med dette fastslår havbunnsmineralloven § 1-7 at mineralvirksomheten skal foregå på en forsvarlig måte og ikke unødvendig eller i urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre bl.a. skipsfart og fiske.

Spørsmål 20:

«Det fremgår ikke av stortingsmeldingen hvilken rolle Miljødirektoratet er tiltenkt i prosessen etter en mulig åpning, med unntak av rollen som forurensningsmyndighet ved en mulig utvinningstillatelse. Hvilken rolle, herunder konkrete oppgaver, vil Miljødirektoratet som miljøstyremakt ha? Vil arbeidsprogram for leting eller utvinningstillatelse kreve Miljødirektoratets godkjenning? Har departementet en vurdering av hvordan Miljødirektoratets rolle kan presiseres i den videre prosessen, dersom Stortinget ønsker å gjøre dette?»

Forvaltningen av disse ressursene skjer i henhold til det veletablerte sektoransvaret med Olje- og energidepartementet som sektordepartement. Miljødirektoratet har i det norske systemet både direkte og indirekte roller knyttet til forvaltning av en naturressurs som havbunnsmineraler.

Som for annen næringsvirksomhet til lands og til havs har Miljødirektoratet kompetanse innenfor rammen av forurensningsloven, også når det gjelder havbunnsmineraler. Miljødirektoratet har en sentral rolle som miljømyndighet: Dersom en aktivitet medfører forurensning, må rettighetshaver søke Miljødirektoratet om tillatelse til dette.

I tillegg vil Miljødirektoratet være høringsinstans for konsekvensutredningsprosesser knyttet til ev. utbyggingsplaner. De vil da kunne komme med sine vurderinger av prosjektspesifikke konsekvensutredninger som del av søknader om godkjenning av plan for utvinning.

Miljødirektoratet vil også kunne gi innspill til hvilke områder innenfor åpningsområdet som vil gjøres tilgjengelig for søknader om utvinningstillatelse.

Alle viktige saker skal behandles i en regjeringskonferanse. Det vil også gjelde for forvaltningen av havbunnsmineralressursene. I slike saker vil således Klima- og miljøverndepartementet være del av beslutningsprosessen og vil ved behov også trekke på ressurser i sine underliggende etater som Miljødirektoratet.

Spørsmål 21:

«Det fremgår av stortingsmeldingen at utvinning også vil kreve en tillatelse fra miljøstyresmaktene etter forurensningsloven. Hva konkret vil miljøstyresmaktene ta stilling til, og hvilke krav har miljøstyresmaktene mulighet til å stille på dette tidspunktet?»

Forurensningsloven vil få anvendelse for havbunnsmineralvirksomhet. Hvilke tillatelser som vil være nødvendig, og hvilke vilkår som skal stilles i dem må vurderes konkret av forurensningsmyndigheten i det enkelte tilfelle. Det kan bl.a. pålegges krav om miljøovervåking.

Spørsmål 22:

«Er det definert hvilken type aktivitet som vil falle under en undersøkelsestillatelse og en utvinningstillatelse? Hvis ikke, hvorfor ikke?»

Havbunnsmineralloven § 1-5 inneholder definisjoner av begrepene «undersøkelse» og «utvinning». Undersøkelse defineres som: «*leting etter og kartlegging av mineralforekomster for kommersielt formål, medregnet geologiske, geofysiske, geokjemiske og geotekniske aktiviteter og drift og bruk av innretninger i den utstrekning de anvendes til undersøkelse*». Utvinning defineres som: «*uttak av mineraler fra havbunnen eller havbunnens undergrunn for kommersielt formål, medregnet bearbeiding på innretninger, deponering av eventuelt overskuddsmateriale fra driften og bygging, plassering, drift og bruk av de innretninger som er nødvendig for utvinningen og transporten av mineralene til innretninger eller transportskip*».

En undersøkelsestillatelse gir kun rett til undersøkelse, jf. § 3-1 og er ikke eksklusiv. Den vil typisk benyttes av selskap som har undersøkelse som forretningsidé – tilsvarende seismikkselskap for olje og gass – og ikke av de som ønsker å drive utvinning. Selskaper som har utvinningstillatelser vil være de naturlige kjøpere av informasjon som innhentes under undersøkelsestillatelser. En undersøkelsestillatelse vil derfor ikke være interessant for noen aktører med mindre utvinningstillatelser utstedes.

En utvinningstillatelse gir rettighetshaveren enerett til både undersøkelser og utvinning i området for tillatelsen, jf. § 4-1. For at utvinning skal kunne skje under en utvinningstillatelse

må imidlertid en utvinningsplan være godkjent av myndighetene, jf. § 4-4. Slike tillatelser vil være de eneste interessante for selskaper som vil være rettighetshavere.

Loven baserer seg på at en utvinningstillatelse dekker to faser. Den første fasen er en utvidet og mer detaljert letefase i forhold til det som forventes under en undersøkelsestillatelse. Denne fasen skal berede grunnen for kommersielt uttak av mineraler. Den andre fasen er selve utvinningen med utbygging og drift, jf. § 4-4.

Under den første fasen av en utvinningstillatelse stiller loven krav til at rettighetshaver, i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse, fremlegger forslag til et arbeidsprogram. Myndighetene fastsetter arbeidsprogrammet med de arbeidsforpliktelsene som anses ønskelig for det aktuelle området.

Spørsmål 23:

«Det fremgår av stortingsmeldingen at «før utvinning kan skje vil styresmaktene ta stilling til utvinningsplanen.» Hvem er definert som «styresmaktene» i dette tilfelle?»

Olje- og energidepartementet er ansvarlig departement for forvaltningen av havbunnsmineraler og følgelig det departementet som formelt godkjenner en utvinningsplan iht. havbunnsmineralloven, så fremt rettighetshaver kan godtgjøre at utvinningen kan gjennomføres på en bærekraftig og forsvarlig måte.

En ev. godkjennelse gjøres imidlertid på bakgrunn av en bred involvering i forkant av andre myndighetsorganer og berørte interesser gjennom bl.a. høringen av faggrunnet og den prosjektspesifikke konsekvensutredningsprosessen som rettighetshaver må gjennomføre som del av plan for utvinning. Alle viktige saker behandles i en regjeringskonferanse. Det vil også være tilfelle ved forvaltningen av våre havbunnsmineralressurser.

Spørsmål 24:

«Et forslag er at Stortinget fraviker, og på sikt, endrer havbunnsmineralsloven slik at man i denne omgang kun åpner opp området for tildeling av kommersielle undersøkelsestillatelser. En mulig utvinningstillatelse i et mer avgrenset område kan legges frem for Stortinget og evt. vedtas når det er aktuelt. Det innføres med andre ord et ekstra trinn i åpningsprosessen, og Stortinget vil ha anledning til å vurdere og godkjenne åpning av et mer avgrenset område for utvinning på et fremtidig tidspunkt basert på oppdatert kunnskap. Hva er departementets vurdering av et slik forslag?»

Jeg viser til svar på spørsmål 22 ovenfor.

Stortinget har gjennom havbunnsmineralloven gitt departementet kompetanse til etter en ev. åpning av område for mineralvirksomhet, å tildele tillatelser til havbunnsmineralvirksomhet, dvs. både undersøkelsestillatelser og utvinningstillatelser.

Etter en beslutning om åpning vil departementet igangsette en prosess med sikte på å identifisere mindre, avgrensede områder for utlysning etter innspill fra industrien. Kvalifiserte søkere kan deretter søke om en utvinningstillatelse for et mindre område. Første fase i en utvinningstillatelse vil være undersøkelsesaktivitet slik det er beskrevet i Meld. St. 25 (2022-2023) der det vil bli stilt krav om innhenting av kunnskap og data om ressursforhold og miljø. Konsekvensutredningen har vist at leting har små miljøvirkninger. Dersom rettighetshaveren gjør et funn og ønsker å bygge ut forekomsten, må det sendes inn en søknad om godkjenning av plan for utvinning. Planen vil gjelde for et mindre område og vil være basert på den oppdaterte kunnskapen som er samlet inn.

En undersøkelsestillatelse vil typisk benyttes av selskap som har undersøkelse som forretningsidé – tilsvarende seismikkelskap for olje og gass – og ikke de som ønsker å drive utvinning. Selskaper som har utvinningstillatelser vil være de naturlige kjøpere av informasjon som innhentes under undersøkelsestillatelser. Tildeling kun av slike ikke-eksklusive undersøkelsestillatelser i en første fase, vil ventelig være lite kommersielt interessant og dermed lite relevant i en tidlig fase etter åpningen, ettersom det ikke finnes noe marked for kjøp og salg av data. Et slikt marked vil ikke bli etablert med mindre aktører ser utsikter til at lønnsom utvinning er mulig, slik at de ønsker å betale for letevirsomhet som en tredjepart står for. Dermed vil heller ikke private aktører kunne bidra med kunnskapsinnhenting og datainnsamling. Det å åpne kun for tildeling av undersøkelsestillatelser vil i praksis være å ikke åpne områder for havbunnsmineralaktivitet.

Spørsmål 25:

«Dersom Stortinget ønsker å bli involvert i beslutningen om åpning for utvinning for eventuelle spesifikke prosjekt, hva ville vært departementets anbefalte måte å legge til rette for dette? Vil det være et alternativ å beslutte at alle PUDer for havbunnsmineraler må godkjennes i Stortinget, uavhengig av det samlede nivået for investeringene – i alle fall i en startfase?»

Stortinget har gjennom havbunnsmineralloven gitt Olje- og energidepartementet kompetanse til å godkjenne ev. utvinningsplaner. Hvis rettighetshaver søker om godkjenning av en utbyggingsplan, kan Stortinget be regjeringen om at forhold ved et gitt utvinningsprosjekt helt eller delvis skal legges frem for Stortinget før slik godkjennelse gis av departementet.

Spørsmål 26:

«Flere aktører i høringsrunden, herunder Havforskningsinstituttet og Miljødirektoratet, understreker at det er manglende kunnskap om en såkalt "baseline" i åpningsområde – altså grunnlagsdata og kunnskap om status og tilstand for økosystemer og arter. De mener dette vil gjøre det vanskelig å vite hvorvidt en lokal kartlegging avdekker særlig viktige eller sårbare arter/økosystem og hvordan man kan tilpasse aktiviteten etter økosystemet og innføre avbøtende tiltak.

Hvilke krav vil departementet stille til arbeidsprogrammet i en leteundersøkelse og i en utvinningstillatelse som gjør det mulig å fylle disse kunnskapshullene? Hvem skal ha ansvar for slik kartlegging og hva er de økonomiske rammene i forbindelse med dette etter åpning?»

Her viser jeg til mitt svarbrev til komiteen av 30. oktober.

Regjeringen vil arbeide for å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom kunnskapsinnhenting og -oppbygging både fra statlig side, og gjennom å åpne for at kommersielle aktører kan drive havbunnsmineralvirksomhet. Gjennom kommersiell virksomhet vil rettighetshavere til utvinningstillatelser innhente kunnskap både om ressurser, miljøverdier og mulige miljøvirkninger for konkrete utvinningsprosjekt. Første fase i en utvinningstillatelse er en letefase. Myndighetene vil stille krav om at rettighetshavere samler kunnskap og data også om miljøforhold i områdene. Myndighetene skal ha prøver og kopi av alle data som samles inn. Dette vil bidra til å styrke statens kunnskapsgrunnlag. Dersom rettighetshaveren gjør et funn og ønsker å bygge ut forekomsten, må det utarbeides en plan for utvinning, inkludert en prosjektspesifikk konsekvensutredning for det konkrete prosjektet. Det må etableres god kunnskap om lokale forhold, som fysiske miljøforhold og naturressurser. Relevante avbøtende tiltak skal identifiseres og vurderes. En forutsetning for godkjenning av utvinningsplaner er at rettighetshaveren godtgjør i utvinningsplanen at utvinningen kan gjennomføres på forsvarlig og bærekraftig vis.

I tillegg til kartlegging fra private aktører, vil departementet ta initiativ til en prosess med sikte på å øke kunnskapsgrunnlaget for staten. Ved å kombinere fortsatt statlig kunnskapsinnhenting og en kommersiell letevirksomhet underlagt faste arbeidsprogram, mener regjeringen at man på en best og raskest måte kan tette kunnskapshull. Siden kartleggingen av havområdene som er relevante for havbunnsmineraler inkluderer ulike etater og departementer har jeg ikke et samlet beløp for statens samlede kartlegging som foregår i havområdene som inngår i åpningsområdet. For Oljedirektoratets ressurskartlegging av ressurspotensialet for havbunnsmineraler, er det foreslått om lag 30 millioner kroner for 2024.

Spørsmål 27:

«I stortingsmeldingen står det at arbeidsprogrammet ikke må være så ambisiøst at det blir ulønnsomt. Kan departementet definere hva som gjelder som lønnsom leting? Og hvem skal vurdere hva som er akseptabel grad av ambisiøsheit?»

Det er selskapene som vurderer hva som er lønnsomt. For at aktører ønsker å få tildelt utvinningstillatelser må de se det forretningsmessig interessant å foreta leting/kartlegging i området. Arbeidsprogrammet for letefasen medfører kostnader for aktørene.

Selskapene må gjøre en vurdering av hvor store kostnader til leting de vil påta seg før det er gjort ev. kommersielle funn. Arbeidsprogrammet må ikke bli så byrdefullt at de kommersielle aktørene takker nei til å påta seg et arbeidsprogram og tildeling av en utvinningstillatelse.

Statens ønske om at private aktører bidrar med mer generell datainnsamling og kunnskapsinnhenting i letefasen må derfor sees i sammenheng med selskapenes økonomiske tålegrense for å ønske å påta seg forpliktelser/få tildelt utvinningstillatelser som

innebærer mer generell kartleggingsaktivitet. Arbeidsprogrammet vil derfor bli diskutert med aktuelle selskaper før det fastsettes.

Spørsmål 28:

«Under høringen om saken i Stortinget fremholdt flere aktører at konsentrasjonen av mineraler (gehalt) på norsk havbunn er meget høy sammenlignet med innhold i forekomster på land. I møte med energi- og miljøkomiteen har også Oljedirektoratet nevnt høye konsentrasjonstall. Er datapunktene for gehalt utregnet basert på internasjonale standarder for mineralgehalt i gruveindustri ellers så de er sammenlignbare med funn på land? Om ikke, hva er grunnen til at man ikke følger internasjonale standarder? Hvor mange unike prøveboringer er funnene basert på, og kan departementet sammenligne metodikken for oppgitte gehaltstall for norsk sokkel sammenlignet med anerkjente internasjonale standarder for gehaltutregning?»

Ved vurdering av økonomien i en gitt forekomst for å hente inn finansiering må man benytte godkjente standarder for beregning av brytbart volum og gehalter. Til slike beregninger må man også ha utført et systematisk prøveboringsprogram som gir et representativt bilde av forekomsten. Dette har ikke Oljedirektoratet hatt til hensikt med sin ressurskartlegging, og de nevnte standardene er derfor ikke relevante.

Oljedirektoratet har derimot hatt til hensikt å utarbeide en rapport med en statistisk vurdering av ressurspotensialet innen et større område (utredningsområdet). I dette arbeidet har man brukt de prøveanalyser som har vært tilgjengelig (ca. 100 for sulfider og ca. 100 for skorper). Dette har vist at det samlede nivået metallinnhold er sammenlignbart med tall fra land og med internasjonal litteratur om slike marine ressurser. Enkelte prøver har vist vesentlig høyere metallinnhold. Oljedirektoratets analyser ble gjort tilgjengelige for industri, fagmiljø og offentligheten for øvrig høsten 2022.

Spørsmål 29:

«Ressursestimatene fra Oljedirektoratet ble offentliggjort relativt tett til fristen for skriftlig høringsvar, og har senere fått noe kritikk. I stortingsmeldingen står det at "Det er ikke definert et totalt mulig arealbruk for havbunnsmineralvirksomhet. Det foreligger ikke kunnskap om hvor stort samlet areal som dekkes av henholdsvis manganskorper og sulfidforekomster." Norges Geologiske Undersøkelse (NGU), statens fagetat for landbaserte mineralressurser, skriver i sitt høringsinnspill at prøvene som er tatt "kan ikke på noen måte brukes til å gi en ressursvurdering ved ekstrapolering". Hvor sikre er man da på at det vil finnes drivverdige forekomster? Hvor sikre er man på at mineralvirksomhet på havbunnen vil være konkurransedyktig med mineralvirksomhet på land, for eksempel i Norge?»

Oljedirektoratet har benyttet tilnærmet samme statistiske metodikk for å vurdere mineralressurspotensialet som den petroleumsbransjen benytter for å estimere uoppdagede, tilstedeværende petroleumsressurser.

Denne metodikken tar utgangspunkt i alle relevante data og annen kunnskap som finnes (kartlegging, prøvemateriale, analyseresultater, osv.) og gir ved ekstrapolering et estimat med et statistisk utfallsrom. Denne metodikken er beskrevet i detalj i Oljedirektoratets ressursvurdering. Den er i hovedsak den samme som, på tilsvarende datagrunnlag, er benyttet av US Geological Survey (USGS), NTNU og internasjonale forskere (f.eks. Barrie og Hannington 1999) for å estimere uoppdagede mineralressurser.

Oljedirektoratets ressursvurdering er en dokumentert og systematisk måte å anvende de data og den kunnskap som nå foreligger i en analyse av ressursgrunnlaget. Den er publisert for at interesserte parter skal få innsikt i arbeidet til å gjøre egne vurderinger. De statistiske estimatene gir sannsynlighetsfordelinger for total, tilstedeværende mengde av de enkelte metaller. Disse er basert på begrunnede størrelsesfordelinger av de relevante inngangsparameterne (volum, tetthet, gehalt, antall). Det er ikke tatt stilling til økonomi eller konkurransedyktighet.

Spørsmål 30:

«Stortingsmeldingen viser til data fra en massiv sulfidforekomst (Mohnskatten). Viste prøvene som ble samlet inn fra andre sulfidforekomster på norsk sokkel variasjon i forhold til Mohnsskatten?»

Mohnsskatten er valgt som et regneeksempel fordi det er den best kartlagte og prøvetatte forekomsten vi har til nå (ca. 60 prøveanalyser), og har et areal som kan tyde på at den ligger nær gjennomsnittsstørrelsen for forekomster på land. De prøvene som er samlet inn til nå fra Mohnsskatten har lavere gjennomsnittsverdier for innholdet av kobber (0,9 pst.) og sink (2,7 pst.) enn de fra Fåvne, men høyere enn de fra Lokeslottet. De to sistnevnte er det langt færre prøver fra. For ressursvurderingen er det benyttet analyseresultat fra alle prøvetatte sulfidforekomster på norsk sokkel.

Spørsmål 31:

«Tilgangen på mineraler er kritisk særlig for grønn teknologi og for våpenteknologi. Felles for disse er at det kreves ekstremt høy kvalitet både på råstoff og bearbejdede produkter. Er det noen indikasjoner på at forekomstene på havbunnen vil ha høy nok kvalitet av relevante mineraler til bruk i slike applikasjoner? Hvilke markedssegmenter ser OED for seg at vil være relevante for havbunnsmineraler?»

For sulfidforekomster er de geologiske dannelsesprosessene like for de som nå er på land og de som er på havbunnen. Man antar dermed at mineralene på havbunnen vil ha tilsvarende egenskaper og kan raffineres på tilsvarende måte til et foredlet produkt.

Det er for tidlig å kunne si noe klart om hvilke markedssegmenter som vil være relevante avtakere. Gjennom åpningsprosessen og behandling av søknader om konkrete prosjekter er målet å få avklart lønnsomheten herunder hvilke markedssegmenter som vil være relevante avtakere.

Spørsmål 32:

«Miljødirektoratet som nasjonalt kontaktpunkt for saker som omfattes av Espoo-konvensjonen og SEA-protokollen om planer og tiltak med grenseoverskridende virkninger, jf. § 35 i Forskrift om konsekvensutredninger. Miljødirektoratet mener den strategiske konsekvensutredningen som er utført i forbindelse med åpningsprosessen ikke gir rettslig grunnlag for å ta en beslutning om åpning av områder. Hva er departementets vurdering av dette? Hvilke potensielle juridiske etterfølger kan det få hvis man tar en åpningsbeslutning basert på en konsekvensutredning med for store kunnskapshull?»

Jeg viser til mitt svar til komiteen av 30. oktober.

I henhold til havbunnsmineralloven § 2 første ledd er Olje- og energidepartementet ansvarlig for å gjennomføre en konsekvensutredning før åpning. Dette er gjort, og det har vært gjennomført offentlig høring i to omganger; først forut for fastsettelse av utredningsprogrammet og deretter av selve konsekvensutredningen med utkast til beslutning om å åpne et område for mineralvirksomhet. Regjeringen har deretter lagt frem forslag om åpning for Stortinget. Det innebærer at regjeringen anser at det juridiske grunnlaget er tilstrekkelig for at det skal kunne fattes en beslutning om åpning som foreslått.

I henhold til havbunnsmineralloven § 2 annet ledd skal konsekvensutredningen *«... bidra til å belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området, slik at dette kan ligge til grunn når det skal tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, området kan åpnes for mineralvirksomhet. Konsekvensutredningen skal belyse hvilke virkninger en eventuell åpning kan få for miljøet og antatte næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkninger.»* (understreket her)

Det understrekes at en åpning ikke i seg selv vil føre til utvinningsaktivitet som vil ha konsekvenser for miljø eller de ulike interessene som gjør seg gjeldende i det området som foreslås åpnet. Det er bare dersom det blir demonstrert av rettighetshaver at ev. utvinning av havbunnsmineraler kan gjøres på en forsvarlig og bærekraftig måte at det vil bli gitt godkjenning til planer for utvinning. Før ev. godkjenning kan gis, vil det bli gjennomført prosjektspesifikke konsekvensutredninger, og det er gjennom slike konsekvensutredninger virkningene av konkret utvinningsaktivitet vil bli klarlagt.

Spørsmål 33:

«Hva er forskjellen på åpningsprosessen for havvind etter Havenergiloven og åpning for mineralvirksomhet på norsk sokkel etter Havbunnsmineralloven – og hva er årsaken til disse forskjellene? Ber om skisse av hvordan prosessen for havbunnsmineraler ville vært, dersom den skulle være mest mulig lik prosessen på havvind, liknende figur 3.1 i Meld. St. 25 (2022-2023).»

Både havenergiloven og havbunnsmineralloven fastslår at det som hovedregel skal gjennomføres en åpningsprosess med tilhørende konsekvensutredning før det kan tildeles tillatelse til virksomhet. Selv om det i utgangspunktet er tilsvarende prosesser for åpning for

de to virksomhetene, er forvaltningen av virksomhetene vesensforskjellig på grunn av virksomhetenes egenart.

Havbunnsmineraler er stedbundne naturressurser som må letes etter og utvinnes der de finnes. En slik letefase er ikke relevant for havvind da vindressursene ikke er en ikke-påvist stedbunden naturressurs.

For å legge til rette for at de mest kommersielt interessante havbunnsmineralressursene blir påvist, er det viktig at alle prospektive arealer åpnes og dermed er tilgjengelig for leting/kartlegging fra kommersielle aktører. Kun gjennom en slik tilnærming vil en kunne hindre at de mest lønnsomme ressursene ikke blir påvist gjennom kommersiell leting/kartlegging. En skrittvis utforskning vil så gjennomføres innenfor åpningsområdet gjennom tempoet for tildeling av utvinningstillatelser. En ev. utvinningsplan vil typisk omfatte et delområde av en utvinningstillatelse; de deler der det er påvist lønnsomme ressurs, jf. kapittel 3.4 i Meld. St. 25 (2022-2023). I Norge har en lang og god erfaring med en slik tilnærming fra forvaltningen av petroleumsressursene – som også er stedbundne naturressurser som må påvises ved leting.

En letefase fra de kommersielle aktørene er det ikke behov for når det gjelder havvind. For havvind kan en derfor gå rett på åpning av de konkrete områder der etablering av produksjon anses mest hensiktsmessig. En slik forvaltningsmodell er altså ikke egnet for havbunnsmineraler da disse naturressursenes omfang og nøyaktige beliggenhet ikke er godt kjent, men må avklares gjennom en letefase.

Når det gjelder vurderinger av det foreslåtte åpningsområdet vises det for øvrig til Meld. St. 25 (2022-2023) kap. 5 «*Vurderingar og anbefaling frå regjeringa om opning av område på norsk kontinentalsokkel for mineralverksemd*».

Spørsmål 34:

«I Miljøvirkningsstudiet står det “Mulige miljøvirkninger av leting må være avdekket og beskrevet i forbindelse med utarbeidelsen av grunnlaget for åpningsbeslutningen (foreliggende utredning).” Konsekvensutredningen konkluderer med at letevirksomhet vil ha liten påvirkning, men at dette nivået kun gjelder “dersom fauna ved inaktive kilder ikke er unik.”. Videre skriver man at “Enkelte studier kan likevel tyde på at unike bentiske megafaunaansamlinger er knyttet til disse habitatene, men det er usikkerhet knyttet til slike funn og nødvendig med mer kartlegging og undersøkelser av dyresamfunn ved inaktive forekomst.”. Havbunnsmineralloven pålegger ikke industrien å gjennomføre en konsekvensutredning i forkant av aktivitet. Hvordan vurderer departementet at man kan sikre sårbare miljøverdier eller sørge for at inaktive forekomster med unik fauna ikke blir skadet?»

Konsekvensutredningen konkluderer med at leting vil ha små miljøvirkninger som følge av kort varighet av aktiviteten og liten geografisk utstrekning i påvirkning av lokalitet. Dette gjelder for alle ressurstyper. Konsekvensutredningen konkluderer således ikke med at letevirksomhet vil ha liten påvirkning kun “dersom fauna ved inaktive kilder ikke er unik.”

Havbunnsmineralloven pålegger industrien å gjennomføre en konsekvensutredning i forkant av utvinningsaktivitet. Første fase i en utvinningstillatelse er en letefase. Myndighetene vil stille krav om at rettighetshavere under et arbeidsprogram også samler kunnskap og data om miljøforhold i områdene. Som beskrevet ovenfor vil leting ha små miljøkonsekvenser. Før en eventuell utvinning av mineralforekomster kan finne sted, må rettighetshaver søke om godkjenning av plan for utvinning, herunder gjennomføre en prosjektspesifikk konsekvensutredningsprosess, for det konkrete prosjektet. Det må etableres god kunnskap om lokale forhold, som fysiske miljøforhold og naturressurser. Relevante avbøtende tiltak skal identifiseres og vurderes. En forutsetning for godkjenning av utvinningsplaner er at rettighetshaveren godtgjør i utvinningsplanen at utvinningen kan gjennomføres på forsvarlig og bærekraftig vis.

Spørsmål 35:

«Vil det stilles krav i arbeidsprogrammet for en letetillatelse å utrede miljørelaterte forhold og overvåke hvilken effekt aktiviteten har på miljøet?»

Som det fremgår av meldingen vil første fase i en utvinningstillatelse være en letefase med et arbeidsprogram. Myndighetene vil stille krav om at rettighetshavere samler relevant kunnskap og data også om miljøforhold i områdene som del av arbeidsprogrammet.

Spørsmål 36:

«Universitetet i Bergen skriver i sin grunnlagsrapport at skillet mellom aktive og inaktive forekomster ikke er klart og det er studier som tyder på at det også forekommer unik fauna ved inaktive forekomster. Vil aktive sulfidforekomster også ekskluderes ved leting? Hvordan vil man definere en aktiv sulfidforekomst og hvem vil gjøre denne vurderingen?»

Oljedirektoratet, som er departementets fagetat for havbunnsmineraler har i ressursvurderingen definert en sulfidforekomst som aktiv når «sulfidmineralisering er tilstede, væske med høy temperatur strømmer ut.» Oppbygning av sulfidforekomster er langsomme geologiske prosesser og skyldes plateforskyvningene, som gir vulkansk aktivitet og utstrømming av varmt mineralrikt vann. En aktiv kilde vil ha en viss varighet, et titalls tusen til noen hundre tusen år, før utstrømmingen opphører. Over tid kan, i enkelte tilfeller, ny utstrømming tilta i et område, på og av over noe tid, før dette opphører fullstendig. I disse situasjonene er skillet mellom aktive og inaktive forekomster ikke like tydelig; inaktive forekomster er restene fra strukturer som har kollapset enten underveis eller når utstrømmingen har opphørt. Dette er imidlertid geologiske prosesser med tidsaspekt gjerne på mange tusen år. Tilpasset bakteriesamfunn og fauna vil variere gjennom disse periodene; de spesielle biologiske samfunnene vil dø ut – antatt etter en relativ kort tid etter at en utstrømming opphører, da de spesielle fysiske-kjemiske forholdene da opphører. Økt kartlegging av fauna tilknyttet inaktive forekomster er identifisert som et kunnskapsbehov og vil legges til grunn for fremtidig kunnskapsinnhenting.

For sulfidforekomster kan kunnskapen om påviste forekomster ekstrapoleres. Det er mange flere inaktive enn aktive forekomster på norsk sokkel. Kunnskap om aktive forekomster er en forutsetning for utforskning av inaktive forekomster. Aktive forekomster bør derfor ikke ekskluderes i en letefase som uansett medfører små miljøvirkninger.

Det vises for øvrig til svar på spørsmål 34 ovenfor. Som allerede nevnt konkluderer konsekvensutredningen med at leting vil ha små miljøvirkninger som følge av kort varighet av aktiviteten og liten geografisk utstrekning i påvirkning av lokalitet. Dette gjelder for alle ressurstyper. Det skyldes at leting i hovedsak foregår med innsamling av geofysiske og elektriske målinger fra roboter som beveger seg i vannmassene over havbunnen uten å komme i berøring med forekomstene. Eventuell prøvetaking vil være lite inngripende med kort varighet av aktiviteten og liten geografisk utstrekning i påvirkning av lokalitet. For øvrig vil det ikke være mulig å beskytte aktive strukturer hvis man ikke skal kartlegge dem. Som det fremgår av forslaget til vilkår for en åpningsbeslutning om at utvinning av aktive hydrotermale strukturer ikke skal tillates og at slike strukturer skal beskyttes slik at de ikke blir skadet av virksomhet i tilgrensede områder, vil rettighetshaver pålegges å kartlegge ev. aktive hydrotermale strukturer. Data som samles inn skal deles med myndighetene. Oppfylging av vilkår og identifisering av ev. behov for avbøtende tiltak som omtalt ovenfor vil måtte adresseres i søknad om plan for utvinning som behandles av myndighetene.

Spørsmål 37:

«I konsekvensutredningen har man valgt å ekskludere lys, lyd og spredning av fremmedarter fra virkningen. Forskningsinstitusjoner viser til at marint støy kan påvirke marine pattedyr samt fisk og virveldyr. I forbindelse med havvindutredninger har marint støy også blitt trukket frem som en av de største påvirkninger. Hvilke vurdering ligger bak å ekskludere marint støy fra konsekvensutredningen?»

Støy i forbindelse med havbunnsmineralvirksomhet er omtalt både i underlagsrapporten om miljøvirkninger fra Akvaplan-niva og i konsekvensutredningen, jf. tabell 9 der støy er oppført som mulig påvirkning både i lete-, utvinnings- og i avslutningsfasen. Støy vil kunne påvirke marine pattedyr, fisk og fugl. Effekter på plankton og bunnfauna anses ikke å være betydelige problemstillinger og ble ikke adressert videre. Ut fra de nivåene som forventes av støy fra havbunnsmineralutvinning er dette vurdert i konsekvensutredningen å medføre et konsekvensnivå fra "ingen" til "liten" konsekvens for fisk, sjøfugl eller hval i utredningsområdet.

Det er gjort mye forskning på mulige effekter av marin støy på fisk og marine pattedyr. Kildene til marin støy er knyttet til utstyr som benyttes. Dette er vurdert å være prosjektrelaterte forhold som vil utredes og vurderes som del av den prosjektrelaterte konsekvensutredningsprosessen som må gjennomføres av rettighetshaver ved utarbeidelse av en ev. plan for utvinning. Herunder ligger også muligheten for avbøtende tiltak.

Spørsmål 38:

«Pelagisk forening har i kommentar påpekte i forbindelse med utarbeidelse av program for konsekvensutredning at fiskeri skjer på stadig dypere (mesopelagisk) vann og at dette fisket derfor bør kartlegges. OED svarte at mesopelagisk fiske vil bli omtalt i delrapporten fra Fiskeridirektoratet, noe den ikke gjør. Har man gjort en vurdering av konsekvensene på mesopelagisk fiske?»

Oppdraget til Fiskeridirektoratet med å beskrive fiskeriene i området, omfattet vurderinger av trender og utviklingstrekk. Mesopelagisk fisk og fiske etter raudåte ble diskutert ved oppstart av arbeidet. De har imidlertid i denne sammenheng valgt å ikke omtale mesopelagisk fiske i sin rapport, da dette er et fiske som ikke pågår i dag og hvor fremtidig aktivitet er usikker. Virkninger for en aktivitet med så stor usikkerhet er ikke belyst ifm. konsekvensutredningen for åpning. I ev. områder og på et tidspunkt hvor slik aktivitet ev. er relevant, vil dette ivaretas i en ev. prosjektspesifikk konsekvensutredningsprosess som er påkrevd hvis en rettighetshaver utarbeider en plan for utbygging som søkes godkjent.

Spørsmål 39:

«Har departementet noen vurderinger om hvordan både teknologiutvikling, leting og utvinning skal bli finansiert, i lys av få norske oljeselskap har vist interesse ved å delta på høringen, og en mulig risiko for at norske havbunnsmineraler ikke vil tilfredsstillende bærekraftskrav fra EU og finansmarkedet? Er det fare for at staten må bidra med risikoavlastning, støtte og subsidier i lang tid før næringen blir kommersielt lønnsom?»

Kommersiell kartlegging og utvinning av havbunnsmineraler forutsetter at staten først åpner havområde for slik virksomhet. Gjennom åpning av område kan kommersielle aktører bidra til å få avklart om det finnes norske havbunnsmineralressurser som er kommersielt attraktive å utvinne, og om utvinning kan foregå på en bærekraftig måte.

Regulatoriske rammebetingelser herunder krav fra finansmarkedet, må alle bransjer forholde seg til, også en eventuell fremtidig havbunnsmineralnæring. Det foreligger ingen planer om subsidier eller direkte støtte av næringen, jf. strategien lagt frem i Meld. St. 25 (2022-2023).

Spørsmål 40:

«Havforskningsinstituttet har fremhevet at nødvendig økosystemkartlegging må gjøres regionalt og at dette er en oppgave som er for omfattende for private leteselskaper alene. Hvordan ser OED for seg at kartleggingen skal finansieres? Hvor store kostnader vil måtte dekkes av staten?»

Jeg viser til svar på spørsmål 26 ovenfor og mitt svarbrev av 30. oktober.

Som allerede nevnt vil regjeringen arbeide for å styrke kunnskapsgrunnlaget gjennom kunnskapsinnhenting og -oppbygging både fra statlig side, og gjennom å åpne for at kommersielle aktører kan drive havbunnsmineralvirksomhet. Gjennom kommersiell virksomhet vil rettighetshavere til utvinningstillatelser innhente kunnskap både om ressurser,

miljøverdier og mulige miljøvirkninger for konkrete utvinningsprosjekt. Dette vil bidra til å styrke statens kunnskapsgrunnlag.

I tillegg til kartlegging fra private aktører, vil departementet ta initiativ til en prosess med sikte på å øke kunnskapsgrunnlaget for staten både gjennom oppdrag til Havforskningsinstituttet om å øke kunnskapen om regionale og lokale havstrømmer i de ulike dypene i Norskehavet og Grønlandshavet, og å kartlegge miljøforhold i områdene som er relevante for mineralvirksomhet gjennom Mareano-programmet. Departementet vil også ta initiativ til at det i forbindelse med kartlegging av ressurspotensialet for havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel i regi av Oljedirektoratet og gjennomføring av ressurskartleggingstokt, også normalt blir samlet inn miljødata i samarbeid med relevante fagmiljø som Universitetet i Bergen. Siden dette inkluderer ulike etater og departementer har jeg ikke et samlet beløp for statens samlede kartlegging som foregår i havområdene som inngår i åpningsområdet. For Oljedirektoratets ressurskartlegging av ressurspotensialet for havbunnsmineraler, er det foreslått om lag 30 millioner kroner for 2024.

Spørsmål 41:

«Stortingsmeldingen beskriver de tre formene for havbunnsmineraler, (1) sulfidforekomster, (2) manganskorper og (3) mangannoduler – hvor de to første er finnes på norsk sokkel. Sulfidforekomster finnes i skorsteiner som gradvis bygges opp, som kan være aktive (1a) eller inaktive (1b). Departementet anbefaler ikke åpning for leting eller utvinning ved aktive hydrotermale strukturer (skorsteiner), grunnet miljøhensyn.

Det vises til kapittel 4.2.4 i stortingsmeldingen, hvor følgende vurderinger er gjort om miljømessige virkninger og avbøtende tiltak:

(1a) Aktive sulfidskorsteiner;

- Fysisk fjerning: Konsekvensnivå "stor" lokalt*
- Spredning av partikler: Konsekvensnivå "stor"*

(1b) Inaktive sulfidskorsteiner

- Fysisk fjerning: Konsekvensnivå "liten" lokalt*
- Spredning av partikler: Konsekvensnivå "liten"*

(2) Manganskorper

- Fysisk fjerning: Konsekvensnivå "stor" lokalt*
- Spredning av partikler: Konsekvensnivå "middels"*

Andre miljøpåvirkninger anslås å representere et mindre konsekvenspotensial, som lys, vibrasjoner, fremmede arter osv.

Gitt at den miljømessige vurderingen av konsekvenser for utvinning av manganskorper er mer lik vurderingen for inaktive sulfidskorsteiner enn aktive, hvorfor har man valgt å kun utelate inaktive sulfider og ikke også manganskorper?

Dersom man ønsker å åpne kun for leting og utvinning av inaktive sulfidforekomster, hva er departementets vurdering av dette? Vil det ha mindre miljøkonsekvenser? Hva vil være

konsekvensen med tanke på ressurspotensial, verdier av aktuelle mineraler kun for inaktive sulfider og hvor attraktivt det vil være for selskaper å stase på denne type virksomhet?»

Jeg viser til svar på spørsmål 36 ovenfor.

Leting er vurdert generelt å ville medføre kun små miljømessige virkninger med de metoder som benyttes i dag, uavhengig av type forekomst. Meldingen omtaler dette i kapittel 4.2.4 (side 46): *«Utredningene viser at leting generelt bare vil medføre et lite fysisk inngrep og vil være en kortvarig aktivitet. Aktivitet både knyttet til leting etter forekomster og avslutning av utvinning er generelt funnet å gi små miljømessige virkninger.»* Dette gjelder også for aktive hydrotermale strukturer og disse foreslås ikke unntatt fra letevirksomhet.

Miljømessige virkninger ved utvinning av inaktive sulfidforekomster er utredet og beskrevet i meldingen (kapittel 4.2.4, side 48): *«For inaktive sulfidforekomster er konsekvensnivået lokalt vurdert som «liten», basert på en totalvurdering av restitusjonstid og påvirket areal som vurderes å utgjøre en liten andel av område med utbredt bløtbunnsfauna. Virkningene vil være av lokal karakter, avgrenset til selve området som blir utvunnet.»*

Det er de inaktive sulfidforekomstene som har primær interesse, her er mineralpåleiring opphørt, og miljøforholdene er mer stabile og sammenlignbare med de omkringliggende havbunnsområdene. Inaktive sulfidforekomster er ikke unntatt for utvinningsaktivitet. I aktive skorsteiner er mineralene under oppbygging og her er ugunstige miljøforhold (temperatur, pH, osv.), samt at det vil være teknisk risikofylt å operere i slike miljøer. Attraktiviteten for næringen vurderes således å være knyttet til de inaktive og ikke de aktive sulfidforekomstene. Å ekskludere aktive forekomster forventes således å ha liten betydning for attraktiviteten for utvinning.

Som påpekt i spørsmålet, med henvisning til meldingen, og i henhold til konsekvensutredning og underlagsrapport fra Akvaplan-niva, er de fysiske konsekvensene ved utvinning av manganskorper vurdert som lokalt «store»: *«Fysisk fjerning av manganskorper fra sjøfjell er vurdert å kunne gi påvirkning av langsiktig varighet ved at typiske organismer som utgjør habitat og leveområder for assosiert fauna, som f.eks. svamp og koraller vokser sakte og har lang restitusjonstid. Siden vi ikke har detaljert kunnskap om hvilke organismer som forekommer ved sjøfjell i ulike deler av utredningsområdet er det gjort en konservativ vurdering basert på mulig tilstedeværelse av slik fauna. Dersom kartlegging viser at en aktuell utvinningslokalitet ikke rommer fauna med antatt lang restitusjonstid, vil påvirkningen kunne være av kortere varighet.»*

«Ved vurdering av romlig utstrekning av påvirkningen er enheten det vurderes mot ett sjøfjell og ikke totalforekomst av slike i utredningsområdet. Utvinning av et gjennomsnittlig areal på 20 km² pr utvinningslokalitet [...] er følgelig vurdert å berøre en stor del av arealet til ett enkelt sjøfjell. Påvirkningen ved fysisk fjerning av manganskorper er samlet vurdert å ligge på konsekvensnivå «stor» [...]. Fjerning av skorper i denne størrelsesorden vurderes å kunne gi lokale økosystemrelaterte virkninger siden fauna som berøres antas å utgjøre

viktige oppvekst- og leveområder for andre organismer. Når det foreligger mer kunnskap om faunasammensetning og forekomst av sjøfjell i utredningsområdet vil denne konklusjonen kunne endres.» Her vil kartlegging av sårbare habitater og organismer før oppstart av utvinning kunne avdekke spesielle forekomster. Som avbøtende tiltak kan ev. arealmessige tiltak vurderes.

Som omtalt i underlagsrapport utarbeidet av Senter for dyphavsforskning ved Universitet i Bergen er naturforhold tilknyttet manganskorper klassifisert som hardbunn, og er ikke bygget opp slik biologien tilknyttet aktive sulfidforekomster – der miljøet preges av kjemosyntetiske prosesser. I samme hardbunnskategori omtales også natur tilknyttet inaktive sulfidforekomster¹.

Foreslått åpningsområde omfatter større deler av området for beregning av sulfider. Deler av foreslått åpningsområde dekker områder hvor Oljedirektoratet ikke har modellert sulfider – mot Vøringutstikkeren i syd og lengst vest for Knipovich i nord. Avgrensning av områder for modellerte sulfider og manganskorper er vist i Oljedirektoratets ressursvurdering.

For kobber, sink, gull og sølv forventes en slik avgrensning som det vises til i siste del av spørsmålet ikke å ha vesentlig påvirkning på ressurstillene. For kobolt reduseres forventningsverdien for tilstedeværende ressurser med anslagsvis $\frac{3}{4}$. Øvrige metaller er ikke forventet i sulfider og bortfaller dermed, dette gjelder bl.a. sjeldne jordarter inkludert scandium og yttrium. Departementet har på bakgrunn av denne ressursvurderingen valgt å inkludere både inaktive sulfidforekomster og manganskorper.

Oljedirektoratet forventer at man vil kunne påtreffe både inaktive sulfidforekomster og manganskorper innenfor en utvinningstillatelse, men dette vil avhenge av geografisk område og ev. andre avgrensninger.

Oljedirektoratet har i ressursvurderingen vektlagt at kunnskap om aktive sulfidforekomster er en forutsetning for utforskning av inaktive forekomster. Dersom det ikke åpnes for leting i områder med aktive sulfidforekomster, kan dette gjøre kunnskapsoppbygging og påvisning av inaktive forekomster mer krevende.

Noen selskaper har uttrykt interesse for sulfidforekomster, noen for manganskorper, noen for både sulfider og manganskorper.

Spørsmål 42:

«Stortingsmeldingen illustrerer for potensialet i mineralressursene gjennom figur 2.8 og tabellene 2.1 og 2.2 i stortingsmeldingen. Dersom man sammenligner tallene i figuren og tabellene, virker det som det største kommersielle potensialet ligger i manganskorper. Gitt dagens metallpriser og ressursvurderingen som ligger til grunn for stortingsmeldingen, hvor store verdier ligger det i havbunnen? Hvor stor andel av verdiene er knyttet til henholdsvis

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/dbf5144d0fbc42b5a4db5fc7eb4fa312/vedlegg-3.-senter-for-dyphavsforskning-uib.-landskapstrekk-naturtyper-og-bentiske-okosystemer.pdf>

manganskorper og sulfidforekomster? Hvor tykk er en typisk manganskorpe, og hvor stort areal må man skrape av skorpen fra for å generere en inntekt på for eksempel 10 millioner, gitt antatt mangangehalt og dagens mangan-pris?»

Det er Oljedirektoratets vurdering at man ikke bør kategorisk skille mellom sulfid og manganskorper da man kan påtreffe både sulfid og manganskorpe i samme område – og dermed utvinningstillatelse. Økonomiske betraktninger faller utenfor rammene for den ressursvurderingen som Oljedirektoratet har gjennomført. Ressursvurderingen omtaler målt og modellert manganskorpetykkelse.

Siden kostnadene knyttet til utvinning av ulike forekomster av havbunnsmineraler ikke er kjent, er det heller ikke mulig å tallfeste lønnsomheten ved slik utvinning. Videre leting og kartlegging og behandlingen av ev. søknader om konkrete prosjekter vil i stor grad kunne avklare lønnsomhet.

Spørsmål 43:

«Kan OED gi en detaljert oversikt over hvordan man har regnet seg frem til estimatene på manganskorperessursene?»

Dette er beskrevet i detalj i kap. 4.4 og kap. 6.1.2 i Ressursvurderingen som ligger som vedlegg til Meld. St. 25 (2022-2023).

Spørsmål 44:

«Hva er estimert kostnad for en letelisens og en utvinningslisens?»

Søker skal i henhold til havbunnsmineralloven betale et behandlingsgebyr for søknad både om undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse. Departementet gir forskrift om gebyrets størrelse. Det fremgår av forarbeidene til havbunnsmineralloven, Prop. 106 L (2017-2018), at dette er et behandlingsgebyr og ikke en fiskal avgift, slik at det ikke er meningen at staten skal ha overskudd fra gebyret, men at det legges opp til at systemet skal være selvfinansierende. Departementet har ikke tatt stilling til den konkrete størrelsen på behandlingsgebyret.

Generelt kan det sies at aktivitet som gjennomføres som «undersøkelser» slik det fremgår av havbunnsmineralloven vil være leting etter og kartlegging av mineralforekomster for kommersielt formål. Dette omfatter blant annet geologiske, geofysiske, geokjemiske og geotekniske aktiviteter og drift og bruk av innretninger i den utstrekning de anvendes til undersøkelse. Rettighetshavernes kostnader knyttet til en slik første fase av en utvinningstillatelse vil også avhenge av hvilke forpliktelser rettighetshaveren påtar seg som del av et arbeidsprogram og vil derfor avhenge av den enkelte utvinningstillatelse.

Kostnader og inntekter knyttet til utvinning er i dag ikke kjent da utvinningsteknologien fortsatt er i utvikling og vil være avhengig av blant annet hvilke ressurser som skal utvinnes og forholdene på det konkrete stedet hvor ressursene skal utvinnes fra.

Spørsmål 45:

«Hva er tiltenkt med tanke på skattefordeling?»

Det vil være skattelovens alminnelige regler for skatt på næringsinntekt som får anvendelse.

Regjeringen ser ikke at det på nåværende tidspunktet er aktuelt å etablere egne skatteregler for havbunnsmineralvirksomhet. Det vil vurderes særskilte skatteregler på et senere tidspunkt dersom det over tid viser seg å være grunnrente i næringen.

Spørsmål 46:

«Hvorfor har man kun inkludert data fra en massiv sulfidforekomst (Mohnsskatten), selv om man har samlet inn flere? Viste prøvene som ble samlet inn fra andre sulfidforekomster på norsk sokkel variasjon i forhold til Mohnsskatten?»

Jeg viser til svar på spørsmål 30 ovenfor.

For ressursvurderingen er det benyttet analyseresultat fra alle prøvetatte sulfidforekomster på norsk kontinentalsokkel.

Spørsmål 47:

«Hva er en realistisk tidslinje på utvinning av sulfider og skorper respektivt?»

Tidslinje for utvinning av havbunnsmineraler avhenger av mange ulike forhold og forutsetter at prospektive områder åpnes, at det tildeles utvinningstillatelser og at det påvises kommersielt lønnsomme ressurser som kan bygges ut forsvarlig og bærekraftig.

Ernst & Young har i sin underlagsrapport til konsekvensutredningen skrevet at tidslinjen for utvinning av havbunnsmineraler viser at etter tildeling av utvinningstillatelse vil et typisk prosjekt kunne forvente opptil 6-8 år før man når driftsfasen. Videre viser EY til at «[i]ntervjuer og samtaler med næringslivet indikerer at utvinning vil kunne ta fart fra 2030».

Spørsmål 48:

«Hvorfor har man inkludert potensiell reduksjon i markedet og EUs holdning i de samfunnsøkonomiske analysene?»

Det kan være en potensielt stor verdi for samfunnet dersom områder åpnes og det blir påvist og utvunnet betydelige ressurser av verdifulle mineraler. De økonomiske og sosiale virkningene vil være avhengig av at områder åpnes, og at det påvises ressurser som er kommersielt interessante å utvinne. Om det er kommersielt interessante havbunnsressurser på norsk kontinentalsokkel, vil en først kunne få avklart gjennom åpning av områder slik at kommersielle aktører kan drive leting etter slike ressurser. Det er stor usikkerhet rundt omfanget av ressurser, lønnsomheten av disse og ev. utvinningsmetoder. Dette gjør vurderinger av økonomiske og sosiale virkninger svært usikre. I konsekvensutredningen er

derfor de vurderingene som er gjennomført av mulige økonomiske og sosiale virkninger, av kvalitativ art.

Det fremstår uklart hva det konkret siktes til i dette spørsmålet.

Spørsmål 49:

«Hva er de negative effektene av en satsning på norsk havbunnsmineralvirksomhet utenom miljø?»

I Meld.St. 25 (2022-2023) kap. 4.2.5 er mulige konsekvenser for andre havbaserte næringer omtalt. Det fremgår at det foregår et begrenset omfang av annen havbasert næringsvirksomhet i utredningsområdet, hovedsakelig avgrenset til noe fiskerivirksomhet og noe passerende skipstrafikk. Det er generelt vurdert at det vil være lite konfliktpotensial mellom havbunnsmineralvirksomhet og disse næringene, men dette må også vurderes nærmere i prosjektspesifikke konsekvensutredninger som skal inngå i eventuelle utvinningsplaner.

Videre fremgår det at det viktigste avbøtende tiltaket i forhold til fiskeriene vil være tidlig og god informasjon til fiskeriinteressene, både norske og utenlandske, gjennom kunngjøringer i forkant av konkrete aktiviteter. I forkant av eventuell prosjektplanlegging forventes det gjennomført detaljert skipskollisjonsanalyse, hvor kollisjonsrisiko og risikoreduserende tiltak adresseres for de aktuelle forhold.

I nevnte stortingsmelding kap. 4.2.6 er næringsmessige muligheter og økonomiske og sosiale virkninger omtalt. Det fremgår at det er store potensielle verdier for samfunnet hvis det finnes og utvinnes betydelige, lønnsomme havbunnsmineralressurser på norsk kontinentalsokkel. Siden dette er stedbundne ressurser, er det potensiale for grunnrente. Samtidig vil det være en begrenset økonomisk nedside da letingen forventes raskt å bli trappet ned om ikke kommersielle ressurser påvises, og utvinning vil ikke finne sted hvis det ikke er forventet å være lønnsomt på utbyggingstidspunktet.

Den store usikkerheten knyttet til omfanget av lønnsomme havbunnsmineraler gjør også at omfanget av økonomiske og sosiale virkninger er usikker.

Spørsmål 50:

«Hva er tidslinjen man legger frem for utarbeiding av regelverk og rammebetingelser for en potensiell havbunnsmineralindustri?»

Havbunnsmineralloven er utformet innenfor den moderne havrettens rammer og basert på erfaringer fra øvrig norsk virksomhet på kontinentalsokkelen. Loven legger til rette for undersøkelse etter og utvinning av mineralforekomster på norsk kontinentalsokkel i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, sikkerhet ved slik virksomhet, miljø, øvrig næringsvirksomhet og andre interesser ivaretas.

Havbunnsmineralloven innebærer at det allerede er etablert en omfattende regulering for mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen. Loven inneholder også enkelte forskriftshjemler hvor departementet eller Kongen er delegert myndighet til å fastsette mer detaljerte regler. Arbeidet med å utarbeide slike forskrifter vil igangsettes så snart området er åpnet for virksomhet. Departementet vil også vurdere vilkår ved tildeling av tillatelser etter loven. Slike vilkår vil over tid også kunne utvikles til generelt forskriftsverk om det blir funnet hensiktsmessig.

Forurensningsloven og enkelte prinsipper i naturmangfoldloven kommer også til anvendelse på kontinentalsokkelen. Det er også lagt til grunn at arbeidsmiljøloven vil få anvendelse for havbunnsmineralvirksomhet.

Det vises for øvrig til Meld St 25 (2022-2023) kap. 3.3 der det bl.a. fremgår at «*Særskilte skattereglar vil bli vurdert på eit seinare tidspunkt dersom det over tid viser seg å vere grunnrente i næringa.*»

Spørsmål 51:

«Hva slags vurdering er gjort med tanke på norske internasjonale omdømme som havnasjon?»

Norge har en lang og stolt tradisjon for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av ressursene til havs. Dette vil også legges grunn for forvaltningen av havbunnsmineraler. Norge skal være verdensledende når det gjelder en fakta- og kunnskapsbasert forvaltning av havbunnsmineralressurser som er helhetlig, bærekraftig og forsvarlig.

Norge skal vil forvalte havbunnsmineralressursene innenfor forsvarlige og bærekraftige rammer basert på en føre var-prinsippet og en økosystem-basert tilnærming og sikre at hensynet til miljø blir ivaretatt i alle fasene av virksomheten. Utvinning vil kun bli godkjent dersom rettighetshaveren kan godtgjøre at utvinningen kan skje på en bærekraftig og forsvarlig måte.

Regjeringen vil videreutvikle det norske regelverket for å sikre at havbunnsmineralvirksomhet under havbunnsmineralloven til enhver tid blir gjennomført innenfor relevante internasjonale forpliktelser som Norge har sluttet seg til: herunder havrettskonvensjonen og konvensjonen for biologisk mangfold. Norge skal være verdensledende når det gjelder en fakta- og kunnskapsbasert forvaltning av havbunnsmineralressursene som er helhetlig, bærekraftig og forsvarlig.

Havbunnsmineraler fra norsk kontinentalsokkel kan bidra til å diversifisere forsyningskjedene for viktige mineraler og metaller i fremtiden. Dette er viktig for å sikre de europeiske økonomiene og våre nasjonale interesser.

Spørsmål 52:

«Hvordan vil dette innvirke Norges evne til å verne 30 % av representative områder etter Naturavtalen?»

Hvordan regjeringen vil følge opp de globale målene i naturavtalen vil omtales i en egen melding til Stortinget.

Spørsmål 53:

«I Meld. St. 25 står det at «Arbeidsprogrammet som blir gitt, må ikke være så ambisiøst at det hindrer lønnsom utforsking.» Hva slags begrensinger legger dette på utformingen av arbeidsprogrammet, og hva betyr lønnsom utforsking?»

Jeg viser til svar på spørsmål 27 ovenfor.

Det er selskapene som vurderer hva som er lønnsomt. For at aktører ønsker å få tildelt utvinningstillatelser må de se det forretningsmessig interessant å foreta leting/kartlegging i området. Arbeidsprogrammet for letefasen medfører kostnader for aktørene.

Selskapene må gjøre en vurdering av hvor store kostnader til leting de vil påta seg før det er gjort ev. kommersielle funn. Arbeidsprogrammet må ikke bli så byrdefullt at de kommersielle aktørene takker nei til å påta seg et arbeidsprogram og tildeling av en tillatelse.

Statens ønske om at private aktører bidrar med mer generell datainnsamling og kunnskapsinnhenting i letefasen må derfor sees i sammenheng med selskapenes økonomiske tålegrense for å ønske å påta seg forpliktelser/få tildelt utvinningstillatelser som innebærer mer generell kartleggingsaktivitet. Arbeidsprogrammet vil derfor bli diskutert med aktuelle selskaper før det fastsettes.

Spørsmål 54:

«Hva er regjeringens vurderinger av meldingen, opp mot Svalbardtraktaten?»

Jeg viser til svar på spørsmål 16 ovenfor.

Åpningsprosessen inkluderer ikke områder innenfor territorialfarvannet rundt Svalbard. Ingen av bestemmelsene om likebehandling i Svalbardtraktaten gjelder i havområdene utenfor territorialfarvannet (12 nautiske mil). 1920-traktaten har derfor ingen relevans for åpningsprosessen.

Spørsmål 55:

«Hvorfor er ikke spørsmålet om åpning av gruvedrift på havbunnen en del av de helhetlige vurderingene i forvaltningsplanene for våre havområder?»

En åpningsprosess for mineralvirksomhet på havbunnen gjennomføres i tråd med det norske systemet med hjemmel i sektorlovgivningen som i dette tilfelle er havbunnsmineralloven. Det

er gjennom prosessene under denne loven, ikke arbeidet med forvaltningsplanene, at det etableres et tilstrekkelig faktagrunnlag for å ta stilling til åpningsspørsmålet.

Samtidig er det slik at all relevant kunnskap, inklusive kunnskapsgrunnlaget som er etablert gjennom forvaltningsplanarbeidet, inngår i faktagrunnlaget brukt i åpningsprosessen under havbunnsmineralloven.

Regjeringen vil ta relevante rammer som blir satt for havbunnsmineralvirksomheten ved behandlingen av Meld. St. 25 (2022-2023) inn i kommende helhetlige forvaltningsplaner for havområdene.

Spørsmål 56:

«Det jobbes med en havmiljølov. Hvorfor ønsker regjeringen å åpne opp for gruvedrift på havbunnen før de rettslige rammene for våre havområder blir oppdatert med ny havmiljølov?»

Vi har et godt rettslig rammeverk for regulering av næringsvirksomhet på norsk kontinentalsokkel. Havbunnsmineralvirksomhet reguleres etter havbunnsmineralloven.

Åpning av områder for havbunnsmineralvirksomhet legger ikke føringer for arbeidet med lov om marint vern.

Med hilsen

Terje Aasland

